

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК ЭСЕПТЕРИ**

2012 - 2016

Жылдык басылма

Бишкек 2018

УДК 338
ББК 65.9(2)
И 35

Редакциялык-басмалык кеңеш:

Төрага - А. Султанов
Мүчөлөр: - А. Оросбаев
- Л. Текеева
- Ч. Турдубаева
- В. Бирюкова
- Э. Исенкулова

И 35 Кыргыз Республикасынын Улуттук эсептери 2012-2016: -Б.Улутстатком Кырг. Респ.,
2018-210 б. ISBN 978-9967-26-641-4

Басылма өндүрүштүн эсеби, кирешелердин түзүлүшү, бөлүнүшү, кайра бөлүнүшү жана пайдаланылышы, анын ичинде институционалдык секторлор жана экономикалык ишмердиктин түрлөрү, ошондой эле Кыргыз Республикасынын экономикасынын өнүгүүсүнүн кыскача талдоосу боюнча 2012-2016-жылдардагы жалпыланган маалыматтарды камтыйт. Айрым көрсөткүчтөр боюнча мурун жарыяланган маалыматтардан айырмаланган такталган маалыматтар келтирилет.

Басылма макроэкономикалык талдоо, эконометрикалык моделдөө жана болжолдоо маселелери менен алектенген пайдалануучулардын кенири чөйрөсү (мамлекеттик бийлик жана башкаруу органдары, илимий-изилдөө уюмдары, иштиктүү чөйрөнүн өкүлдөрү, жогорку окуу жайлар, жеке изилдөөчүлөр) үчүн арналган.

Статистикалык маалыматтарды жалпыга маалымдоо каражаттарында жана илимий эмгектерде колдонуу учурунда, маалымат тарамдарында, кагаз түрүндө, магниттик жана башка алып жүрүүчүлөрдө таркатууда, колдонуучулар алардын булагын көрсөтүүгө милдеттүү (“Мамлекеттик статистика жөнүндө” Мыйзамдын 17-беренеси).

Ушул жыйнактын маалыматтарынын акыркы жаңыртылган күнү: 2018-жылдын 13-апрели.

Басылмада төмөнкүдөй шарттуу белгилер кабыл алынды:

- кубулуш болгон эмес;
... маалымат жок;
0,0 көрсөткүчтүн мааниси өлчөө бирдигинен аз.

Жыйынтыктын кошулган суммалардан айырмаланган бир аз айырмасы маалыматтардын тегеректелиши менен түшүндүрүлөт.

И 0605010000-12
ISBN 978-9967-26-
641-4

УДК 338
ББК 65.9(2Кн) 421
интернет: www.stat.kg
e-mail: nsc_mail@stat.kg
©КР Улутстаткомуну, 2018

Улуттук статистика комитетинин башка негизги басылмалары

“Кыргызстан сандарда”

Бкчам маалыматтардын негизинде өлкөнүн 2016-ж. социалдык-экономикалык абалын мүнөздөөчү негизги көрсөткүчтөр мурдагы жылдар менен салыштырылып берилди. Калк, анын жумуштуулугу жана жашоо деңгээли, социалдык чөйрөнүн өнүгүүсү, ошондой эле экономиканын айрым тармактарынын абалдары жөнүндө маалыматтар берилди. Жыйнак ишканалардан, уюмдардан, калктан каттоолорду, тандалма изилдөөлөрдү жана башка статистикалык байкоолордун түрлөрүн өткөрүү жолу менен алынган маалыматтардын, Кыргыз Республикасынын министрликтеринин жана ведомстволорунун маалыматтарынын негизинде даярдалды. Тиражы: 80 нуска.

“Кыргыз Республикасынын статистикалык жылдыгы - 2012-2016”

Жалпысынан республика жана анын региондору боюнча такталган дайындарга негизделген кеңири маалыматты камтыйт. Социалдык чөйрө, илим жана инновациялар, маалыматтык-коммуникациялык технологиялар, баалар жана тарифтер жөнүндө дайындар көрсөтүлдү. Улуттук эсептер тутуму, республиканын чарба жүргүзүүчү субъектилери, чакан жана орто ишкердик, инвестициялар жөнүндө маалыматтар камтылды. Экономиканын айрым тармактарындагы абал чагылдырылды. Тышкы экономикалык ишмердик республиканын төлөм теңдеми жана тышкы соодасы жөнүндө маалыматтар менен берилди. Тиражы: 80 нуска.

“Кыргыз Республикасынын социалдык тенденциялары”

Бир нече жылдардын ичиндеги республиканын социалдык чөйрөсүндө болуп жаткан көрүнүштөрдү жана процесстерди толук чагылдыруучу аналитикалык басылма. Басылмага түшүндүрүүчү текст менен толукталган 70тен ашык график жана 100гө жакын таблица камтылган. Берилген маалыматтар эл аралык методологияга ылайык эсептелди. Тиражы: 50 нуска.

“Кыргыз Республикасынын улуттук эсептери - 2012-2016”

Улуттук эсеп тутумундагы көрсөткүчтөрдү түзүүнүн жана өз ара байланышуунун принциптери, негизги түзүмдөрү жана алардын айрым компоненттери баяндалат, республиканын ички дүң продуктун өндүрүү, түзүү, бөлүштүрүү жана пайдалануу жөнүндөгү жалпыланган маалыматтарды камтыган эсеп тутуму берилди. Тиражы: 50 нуска.

“Кыргыз Республикасынын демографиялык жылдыгы - 2012-2016”

Жыйнак администрациялык-аймактык түзүлүш, калктын санынын өзгөрүлүшү, жыныстык-курактык жана улуттук курам, Кыргыз Республикасынын аймагы боюнча жайгашышы тууралуу, төрөт жана өлүм, никелешүү жана ажырашуу, миграциясы ж.б. жөнүндө маалыматтарды камтыйт. Тираж 100 нуска.

“Кыргыз Республикасынын өнөр жайы - 2012-2016”

Басылмада 2016-ж. өнөр жайдын жалпы республика боюнча өнүгүшүн мүнөздөөчү негизги көрсөткүчтөр мурдагы жылдарга салыштырылып берилди. Продукциянын айрым түрлөрүнүн өндүрүлүшү жана аймактар боюнча маалыматтар берилди.

Тиражы: 72 нуска.

“Кыргыз Республикасынын айыл чарбасы - 2012-2016”

Көрсөтүлгөн мезгилде айыл чарбасында түзүлгөн тенденциялардын талдоосун камтыйт. Айыл чарба продукциясынын республика жана аймактар боюнча өндүрүлүшү жана сатып өткөрүлүшү жөнүндө маалыматтар берилди. Тиражы: 70 нуска.

“Кыргыз Республикасындагы инвестициялар - 2012-2016”

2016-ж. республиканын инвестициялык жана курулуш ишмердиги боюнча статистикалык маалыматтар мурунку жылдарга салыштырып берилди. Тиражы: 75 нуска.

“Кыргыз Республикасынын керектөө рыногу - 2012-2016”

Жыйнакта Кыргыз Республикасынын жана региондорунун ички соодасынын абалы жөнүндө статистикалык маалыматтар, ошондой эле методологиялык түшүндүрмөлөр берилди. Тиражы: 50 нуска.

“Кыргыз Республикасынын маалыматтык-коммуникациялык технологиялары - 2012-2016”

Жалпысынан республика жаан анын региондору боюнча юридикалык жактардын маалыматтык-коммуникациялык технологияларынын абалын жана пайдаланылышын талдоону камтыйт. Тиркемелерде экономикалык ишмердиктин түрлөрү жана менчик формалары боюнча МКТнын абалы туурасында толук маалыматтар берилди. Тиражы: 50 нуска.

“Кыргыз Республикасынын ишканаларынын финансысы - 2012-2016”

Экономиканын реалдуу жана финансы секторундагы ишканалардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн кыскача талдоосун камтыйт. Тиркемелерде кеңири маалыматтар жана аларга методологиялык түшүндүрмөлөр берилди. Тиражы: 85 нуска.

“Кыргыз Республикасынын тышкы соодасы - 2012-2016”

Мезгилдеги тышкы сооданын өнүгүшүндө түзүлгөн тенденциялардын талдоосун камтыйт. Тиркемелерде кеңири статистикалык маалыматтар жана аларга методологиялык түшүндүрмөлөр берилди. Тиражы: 75 нуска.

“Кыргыз Республикасынын калкынын жашоо деңгээли - 2012-2016”

Улутстатком тарабынан үй чарбаларга жыл сайын өткөрүлүүчү текшерүүлөргө ылайык, кедейчилик көрсөткүчтөрүнүн, калктын кирешелери жана чыгымдары, тамактануунун энергетикалык баалуулугу жөнүндө маалыматтардын талдоосун камтыйт. Калкты социалдык жактан камсыздоо жөнүндө маалыматтар көрсөтүлдү. Тиркемелерде кеңири статистикалык маалыматтар жана аларга методологиялык түшүндүрмөлөр берилди. Тиражы: 120 нуска.

“Иш менен камсыз кылуу жана жумушсуздук”

Басылма 2016-ж. өткөрүлгөн үй чарбалардын бюджеттерине жана жумушчу күчүнө интеграциялык тандалма изилдөө жүргүзүүнүнүн жыйынтыктары боюнча даярдалды. Аймагы, жынысы, билим деңгээли, экономикалык ишмердигинин түрү, иштеген жумушу ж.б. боюнча бөлүштүрүлгөн экономикалык активдүү, иштеген жана жумушсуз калк жөнүндө маалыматтарды камтыйт. Тиражы: 60 нуска.

“Кыргыз Республикасындагы чакан жана орто ишкердик - 2012-2016”

Чакан жана орто ишканалардын, дыйкан (фермер) чарбаларынын жана жеке ишкерлердин ишмердиктеринин негизги экономикалык көрсөткүчтөрү боюнча статистикалык маалыматтар берилди. Тиражы: 85 нуска.

“Кыргыз Республикасындагы чет өлкөлүк инвестициялары бар ишканалардын ишмердиги - 2012-2016”

2016-ж. чет өлкөлүк инвестициялары бар ишканалардын ишмердиктеринин негизги экономикалык көрсөткүчтөрү боюнча кыскача талдоо жана статистикалык маалыматтар мурунку жылдарга салыштырылып берилди. Тиражы: 70 нуска.

“Кыргыз Республикасындагы аялдар жана эркектер”

Калктын саны жана түзүмү, жашоонун узактыгы, оорулар, билим берүү, экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча жумуштуулук, башкаруу органдарындагы өкүлчүлүк жөнүндө маалыматтар гендерлик өңүттө берилди. Тиражы: 100 нуска.

“Кыргызстандагы туризм - 2012-2016”

Республикадагы туризм чөйрөсүндөгү жумуштуулук, туристтердин агымы, эс алуу кызмат көрсөтүүлөрү жана туризм мекемелер тарамы жөнүндө маалыматтар берилди. Тиражы: 70 нуска.

“Кыргыз Республикасындагы айлана-чөйрө - 2012-2016”

Жыйнакта айлана-чөйрөнүн абалын, ага экологиялык таасир этүүнүн динамикасын, ошондой эле аны коргоо боюнча жүргүзүлгөн иш-чараларды мүнөздөгөн маалыматтар берилди. Тираж 70 нуска.

Мазмуну

Сөз башы	6
Кыскача методологиялык түшүндүрмөлөр	7
2012-2016-жж. Кыргыз Республикасынын Улуттук эсептери	9
Өндүрүштүн жана ички дүң продуктту пайдалануунун динамикасы	13
Кыргыз Республикасындагы байкоого алынбаган экономиканы параметрлери	17
Тиркемелер	
I. Таблицаалар	20
А. Жыйынтыктоочу эсептер	24
Б. Өндүрүштүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү жана экономиканын секторлору боюнча эсеби	33
В. Кирешелерди түзүү эсеби	91
Г. Чыгашалардын түрлөрү боюнча ички дүң продукт	108
Д. Экономиканын институционалдык секторлору	118
Е. Өндүрүштүн региондор боюнча эсеби	139
Ж. Негизги фонддор	185
II. Ички дүң продуктту эсептөө ыкмалары	197
1. ИДПны өндүрүш тарабынан эсептөө	198
1.1. Номиналдуу ИДП (учурдагы бааларда)	198
1.2. Мурунку жылдагы баалардагы ИДП	211
2. ИДПны акыркы керектөөгө жана топтоого кеткен чыгымдардын суммасы катары эсептөө	216
2.1. Номиналдык ИДП (учурдагы бааларда)	216
2.2. Мурунку жылдагы бааларда ИДП	218
3. Негизги фонддор (каражаттар)	220
III. Кыргыз Республикасынын Улутстаткомунун 2018-жылдагы басылмаларынын графиги	222

Сөз башы

Бул статистикалык жыйнакта Кыргыз Республикасынын 2012-жылдан 2016-жылга чейинки мезгилдеги республикада болуп өткөн экономикалык процесстерди институционалдык секторлор жана экономикалык ишмердиктин түрлөрү бөлүгүндө; ички дүң продуктунун (ИДП) көлөмүн, динамикасын жана түзүмү жана анын негизги компоненттерин; товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүүнү; кирешелерди түзүү, бөлүштүрүү, кайра бөлүштүрүү жана пайдаланууну; инвестициялардын каржылоо булактарын түзүү жана капиталдагы өзгөрүүлөрдү; тышкы экономикалык операцияларды ж.б. чагылдыруучу улуттук эсеп тутумунун көрсөткүчтөрү жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын улуттук эсептери эл аралык тажрыйбада кабыл алынган концепцияларга, аныктамаларга жана эрежелерге ылайык базар экономикасына ылайыкташтырылган, өзү менен бирге баарын камтыган түзүлүштү алып жүргөн Улуттук Эсеп Тутумунун (УЭТ-1993) методологиясына жана сунуштарына негизделген. Бул тутум жалпыланган түрдө экономикалык ишмердиктин ар түрдүү процесстерин чагылдарган экономиканын өз ара байланышкан эсептеринин (учурдагы операциялар эсеби жана топтоолуу эсеби) эки тиби түрүндө иштеши жөнүндө кеңири маалыматтарды көрсөтөт. Учурдагы операциялардын эсептери колдо бар киреше акыркы керектөөлөр үчүн кандайча пайдаланыларын көрсөтүү менен бирге кирешелерди өндүрүүнү, бөлүштүрүүнү жана кайра бөлүштүрүүнү баяндайт. Топтолуу эсеби активдердеги жана милдеттенмелердеги өзгөрүүлөрдү жана мүлктүн таза наркын камтыйт.

Учурдагы операциялардын эсептери ресурстардын болушун жана алардын пайдаланылышын көрсөтөт. Ар бир эсеп ресурстук бөлүккө кийинкини алып өтүүчү мурунку эсептердин тендемдөөчү беренелеринен (ресурс менен пайдалануунун ортосундагы айырма) башталат. Тендемдөөчү беренелер өз кезегинде экономиканын иштешинин эффективдүүлүгүнүн көрсөткүчтөрү катары кеңири пайдаланылат. Мисалы, ички дүң продукт (ИДП: продуктуларга кошумча дүң нарктын жана таза салыктардын суммасы) өндүрүштүн эсебинин, колдо бар кирешенин жана үнөмдөлгөн акчанын – кирешелерди бөлүштүрүүнүн жана пайдалануунун эсебинин жыйынтыктоочу көрсөткүчү болуп саналат. Капиталдар менен болгон операциялардын эсебинде тендемдөөчү беренелер өзү менен бирге таза каржылоону же тыштан алынган таза карыздарды көрсөтөт.

Экономикалык процесстер бир убакта (кирешелер өндүрүш процессинде үзгүлтүксүз түзүлөт) болгондугуна карабастан, алардын баяндоочу улуттук эсеп тутуму ырааттуулук принцибин карманат: бир эсептин тендемдөөчү беренелери кийинки эсепке ресурстардын негизги булагы катары өтөт, бул өзүнүн тутумун өз ара байланыштырат.

Улуттук эсептер тутуму жалпы экономика боюнча жана анын институционалдык секторлору: финансылык эмес корпорациялар, финансылык корпорациялар, мамлекеттик башкаруу, үй чарбалары, үй чарбаларын тейлөөчү коммерциялык эмес уюмдар жана башка өлкөлөр үчүн да иштелип чыгат.

Басылма Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин Экономикалык статистика жана улуттук эсептер башкармалыгынын адистери тарабынан даярдалды.

Кыскача методологиялык түшүндүрмөлөр

Учурдагы операциялардын эсеби

Өндүрүштүн эсеби: Биринчи эсеп - өндүрүштү эсептөө - өндүрүш процесинин негизги учурларын баяндайт, т.а., дүң чыгарылыш – ресурстар тарапта жана арадагы керектөө - пайдалануу тарапта. Өндүрүштүн эсебинин теңдемдөөчү беренелери – ИДП – резиденттердин белгилүү мезгил ичинде кайрадан түзүлгөн наркты өлчөөчү өндүрүштүк ишмердиктеринин жыйынтыктарынын жалпыланган көрсөткүчү болуп саналат. Ал дүң чыгарылыш менен арадагы керектөөнүн ортосундагы айырма (жеке берене катары бөлүнгөн негизги капиталды кошпогондо бул өзүнчө статья болуп бөлүнөт) жана экономиканын абалынын жыйынтыктоочу көрсөткүчү катары кеңири колдонулат, себеби өндүрүштүн натыйжасын, жакшы жашоонун жана иш менен камсыз болуунун бир кыйла деңгээлин аныктайт.

Кирешелерди түзүү эсеби: Ички дүң продукт кирешелерди түзүүнүн эсеби үчүн ресурс болуп саналат. Бул эсеп ички дүң продуктунун өндүрүүчүлөр менен өндүрүш процесси менен түздөн-түз байланышкан катышуучулардын ортосундагы бөлүнүшүн көрсөтөт: жумушчулар (эмгек акы), мамлекет (салыктар) жана капитал (дүң пайда жана аларга теңдештирилген кирешелер/ аралаш дүң киреше)¹. Бул эсептин теңдем беренеси (дүң пайда жана аларга теңдештирилген кирешелер/ аралаш дүң киреше) ички дүң продукты менен эмгек акынын өндүрүштөн жана импорттон алынган таза салыктардын айырмасынын негизинде келип чыгат.

Биринчи жолу кирешелерди бөлүштүрүү эсеби: Бул эсеп өндүрүштүк ишмердиктин натыйжасында түздөн-түз алынган кирешелерди бөлүштүрүү боюнча операцияларды мүнөздөйт. Эсептин ресурстары дүң пайданы жана аларга теңдештирилген кирешелерди/аралаш дүң кирешелерди, менчиктен алынган жана эмгек акыны, өндүрүштөн жана импорттон түшкөн таза салык кирешелерин камтыйт. Эсепти пайдалануу бөлүгүндө менчиктен берилген кирешелер камтылат. Теңдем беренеси болуп, негизинен эң биринчи киреше же улуттук дүң киреше сальдосу болуп эсептелет.

Экинчи жолу кирешелерди бөлүштүрүү эсеби: Эсеп кирешелерди бөлүштүрүүнүн калган бардык формаларын чагылдырат: ресурстук бөлүгүндө алынган биринчи кирешелери жана учурдагы трансферттери, ал эми пайдалануу бөлүгүндө берилген учурдагы трансферттерди көрсөтөт. Эсеп эки бөлүккө бөлүнүп трансферттердин наркын жана натуралдык түрүн көрсөтөт. Теңдем беренеси колдо бар дун киреше болуп, кайрадан ал керектөөгө жана үнөмдөөгө пайдаланылышы мүмкүн.

Кирешелерди пайдалануу эсеби: кирешелерди пайдалануунун эсебинде колдо бар дүң киреше ресурс катары, ал эми үй чарбалардын, мамлекеттин жана ҮЧТКЭУнун акыркы керектөөлөрүнө чыгашалар пайдалануу бөлүгү катары эсептелинет.

Үнөмдөө— эсептин теңдемдөөчү беренелери – колдо бар дүң киреше менен акыркы керектөөгө кеткен чыгашалардын ортосундагы айырма катары аныкталат жана колдо бар киреше чыгашадан жогору болуп же тескеринче оң жана терс болушу мүмкүн. Үнөмдөө жогоруда айтылган бардык учурдагы эсептердин жыйындыгы алынган теңдеме беренеси жана капиталдар менен жүргүзүлгөн эсептердин негизги элементи болуп саналат, демек, өзү менен бирге учурдагы операциялардын эсептери менен чогултуулардын эсептеринин ортосундагы байланыштыруучу звенону көрсөтөт.

¹ Үй чарба мүчөлөрү акы төлөнбөгөн эмгек чыгымдарын жүргүзө ала турган үй чарбаларына таандык корпорация эмес ишканалар үчүн дүң пайда кирешенин ээсин же ишкерди кирешеден ажырата албай турган эмгекке сыйакы берүүнүн элементтерин камтыйт, ошондуктан аралаш дүң киреше деп аталат.

Топтоо эсептери

Эгерде оң үнөмдөө болсо, калган кирешени финансылык же финансылык эмес активдерди, төгүү милдеттенмесине же чогултууларга сатып алуу үчүн пайдаланылышы мүмкүн. Карама-каршы келген учурларда активдерди сатууга же милдеттенмелерди кобөйтүүгө шексиз. Бул операциялар финансылык эмес активдердин, милдеттенмелердин жана таза нарктын (активдердин милдеттенмелердин наркын чегерүүсү менен эсептелген наркы) наркында өзгөрүүлөр көрсөтүлгөн жана финансылык активдердин, милдеттенмелердин жана таза нарктын наркында өзгөрүүлөр көрсөтүлгөн капиталдар менен жүргүзүлгөн эсептеринде чагылдырылат.

Капиталдар менен жүргүзүлгөн эсеп: Бул эсепте өзү менен бирге финансылык эмес активдерди сатып алуу үчүн мүмкүн болгон ресурстардын жыйындысын көрсөткөн үнөмдөө акча жана капиталдык трансферттер ресурс катары чагылдырат: негизги капиталды чогултуу жана материалдык жүгүртүү каражаттарынын камдыктарынын өзгөрүшү бул эсептин теңдемдөөчү беренелери таза насыялоо же финансылык эмес активдерди сатып алуу үчүн калган ресурстар болуп саналат. Экономика үчүн жалпысынан бул берене боюнча башка өлкөнү таза насыялоо позитивдүү сальдонун болушун ал эми таза карыз алуу терс сальдонун болушун түшүндүрөт.

Башка чет өлкөлөр менен жүргүзүлгөн эсеп

Башка чет өлкөлөр менен жүргүзүлгөн эсеп: Өлкө экономикасы (резиденттер) менен дүйнөнүн башка өлкөлөрүнүн (резидент эместер) ортосунда ишке ашырылуучу бардык операцияларды чагылдыруучу эсептердин топторун көрсөтөт. Балансировка жазаган эсептердин болушу, ошол эле сальдо беренеси капиталдар менен болгон операция эсебинде, ошондой эле тышкы экономикалык капиталдар менен болгон операция эсебинде да чагылдырат, бирок тескери белгиде: капиталдар менен болгон операция эсебиндеги тескери белгидеги сальдосу бөлөк өлкөлөр менен болгон эсеби таза каржылоосун көрсөтөт. Бул эсептин бөлөкчө өзгөчө статьясы болуп импорт жана экспорт, ошондой эле тышкы өлкөнүн трансферти жана кирешеси эсептелинет.

2012-2016-жж. Кыргыз Республикасынын улуттук эсептери

Учурдагы эл аралык тажрыйбага ылайык Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети тарабынан жалпы экономика, ошондой эле институционалдык секторлор үчүн улуттук эсептер тутуму: товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн эсеби, өндүрүштүн эсеби, кирешелерди түзүү эсеби, кирешелердин биринчи жана экинчи бөлүнүшүнүн эсептери, кирешелерди пайдалануунун эсеби жана капиталдар менен операцияларынын эсеби иштелип чыкты.

1-таблицада жогоруда көрсөтүлгөн эсептердин 2012-2016-жж учурдагы баалардагы жана пайыздагы негизги агрегаттары өндүрүш, эмгек акы төлөө, кирешелер, салыктар, керектөө, жыйым, топтоо жана тышкы карыз алуу сыяктуу көзөмөлдөөгө боло турган жана өлкөдөгү жалпы экономикалык ишмердиктин картинасын чагылдырган экономикалык көрсөткүчтөрдүн жардамы менен берилди. Таблицада ар бир көрсөткүчкө, т.а., сапка жеке номер ыйгарылды, бул көрсөткүчтөрдүн арасындагы өз ара байланышты аныктоого мүмкүндүк берет.

Көрсөткүчтөрдүн биринчи тобу (1-5-саптар) өндүрүштүн эсебине таандык. Мында көрсөткүчтөрдүн, ошондой эле жалпы экономика боюнча өндүрүштүн түзүмүнүн жана институционалдык сектор боюнча кошумча дүң нарктын түзүмүнүн ортосундагы өз ара байланыш көрүнүп турат.

Негизги баалардагы кошумча дүң нарк (3-сап) өзү менен кошо продукциялардын негизги баалардагы чыгарылышы (1-сап) менен арадагы керектөөнүн (2-сап) ортосундагы өз ара байланышты көрсөтөт. Базар баасындагы ички дүң продукт (5-сап) өзү менен кошо кошумча дүң нарк (3-сап) менен продукттарга таза салыктардын (4-сап) суммасын көрсөтөт.

Жалпы экономика боюнча өндүрүштүн түзүмүнүн обзору чыгаруу аралыгындагы керектөөнүн үлүшү - 2012-жылдагы 57,6 пайыздан, 2016-жылындагы 55,3 пайызга чейин (2-сап) төмөндөшүнө карата көрсөтөт. Кошумча дүң нарктын түзүмүндө олуттуу өзгөрүүлөр болду. Кошумча дүң нарктагы финансылык эмес корпорациялар секторунун үлүшү 2012-жылдагы 42,0 пайыздан 2016-жылдагы 43,8 пайызга чейин жогорулаган. 2016-жылдагы кошумча дүң нарктагы мамлекеттик башкаруу секторунун үлүшү 2012-жылдын деңгээлине караганда 0,8 пайыздык пунктка төмөндөп, 16,6 пайызды түздү. Үй чарба секторунун үлүшү жогору бойдон калууда: 2012-жылдагы 39,4 пайыз жана 2016-жылдагы – 38,5 пайыз. Финансылык ортомчулардын кыйыр кызмат көрсөтүүлөрүнүн үлүшү талданып жаткан бардык мезгил ичинде кошумча дүң наркка карата дээрлик бир деңгээлде - 3,5 -3,1 пайызда сакталды.

Көрсөткүчтөрдүн экинчи тобу (6-8-саптар) кирешелерди түзүү эсебине таандык. Бул жерде бул көрсөткүчтөрдүн өндүрүштүн ички дүң продукт аркылуу мурунку эсеби, ошондой эле жалпы экономика боюнча кирешелердин түзүмү менен өз ара байланышы көрүнүп турат.

Дүң пайда жана ага тендештирилген кирешелер/аралаш дүң продукт (8-сап) өзү менен кошо эмгек акы эсептелип чыгарылган ички дүң продуктту (6-сап) жана өндүрүшкө жана импортко таза салыктарды (7-сап) көрсөтөт. Ошондой эле мында жумушчу күчү (эмгек акы), мамлекет (өндүрүшкө таза салыктар) жана капиталдын (дүң пайда жана ага тендештирилген кирешелер/аралаш дүң продукт) ортосундагы бөлүнгөн өндүрүш процессинде алынган кирешелердин түзүмү да чагылдырылган. Таблицада көрсөтүлгөндөй, 2016-жылы өндүрүшкө жана импортко карата таза салыктардын жана импорттун үлүшү ИДПга карата 14,2 пайызды түзүп, 2012-жылдын деңгээлине салыштырганда 0,4 пайыздык пунктка азайды, ал эми дүң кирешенин (аралаш дүң киреше) үлүшү 57,4 пайызды түзүп, 2,0 пайыздык пункта көбөйдү. Ушул эле убакта, 2012-жылдын деңгээлине

салыштырганда 2016-жылы эмгек акы үлүшүнүн 1,6 пайыздык пунктка төмөндөгөндүгү байкалды.

Көрсөткүчтөрдүн кийинки эки тобунда (9-12-саптар) улуттук жана колдо бар дүң кирешелерди түзүү чагылдырылган. Биринчиси өзү менен кошо чет өлкөдөн алынган ички дүң продуктту жана алгачкы таза кирешелерди (9-сап) көрсөтөт. Экинчиси улуттук дүң кирешенин жана учурдагы таза трансферттердин суммасы (11-сап) катары түзүлөт.

Көрсөткүчтөрдүн кийинки тобу (13-14-саптар) кирешелерди пайдалануунун эсебине таандык акыркы керектөөсүн чыгарылып эсептелген (13-сап) жана колдо болгон дүң кирешени (12-сап) көрсөткөн дүң үнөмдөөнүн ортосундагы болгон дүң кирешенин бөлүнүшүн көрсөтөт. 14.1-14.5-саптарда дүң жыйымындагы ар түрлүү институционалдык секторлордун салымын көрсөтөт. Талдоо көрсөткөндөй, колдо бар дүң кирешенин басымдуу бөлүгү акыркы керектөө катары пайдаланылат, ал эми аз гана бөлүгү дүң үнөмүнө туура келет. 2012-2016-жж. дүң үнөмү олуттуу термелүүлөргө дуушар болгон, 2012-ж. үнөмдөр колдо бар дүң кирешеге карата 9,9 пайызды, ал эми 2016-жылы 18,2 пайызды түзгөн. Экономиканын институционалдык секторлору боюнча үнөмдөөнүн түзүмү өзгөрдү. Эгерде 2012-2015-жж. мамлекеттик башкаруу секторунун дүң салымы терс болуп келген болсо, ал эми башка секторлордо оң натыйжалуу болуу менен, 2016-жылы бардык институционалдык секторлордо оң үнөмдөөлөр байкалган.

Көрсөткүчтөрдүн акыркыдан мурунку тобу (15-18-саптар) капитал менен операциялардын эсебине кирет. Негизги көрсөткүч, 2012-жылдагы деңгээлден 1,6 пайыздык пунктка жогорулап, 2016-жылы колдо бар дүң кирешеге карата пайыз менен 26,3 пайызды түзгөн негизги капиталдын дүң жыйымы негизги көрсөткүч болуп саналат. Өлкөгө тышкы ресурстарды тартуу талданып жаткан мезгилде терс түзүлдү, т.а., өлкө чет өлкөдөн каражаттарды карызга алды. Ошону менен бирге таза карыз алуунун үлүшү 2016-жылы 2012-ж. деңгээлине караганда, 7,2 пайыздык пунктка төмөндөп, дүң кирешеге карата 8,1 пайызды түздү. Капиталды жыйноо (топтоо) процессинде финансылык эмес корпорациялар негизги ролду ойнойт. Бирок, негизги капиталды дүң топтоонун жалпы көлөмүндөгү алардын үлүшү 2012-жылы 86,8 пайыздан, 2016-жылдагы топтоолуудагы үлүшү 74,5 пайызды түзүп, же 12,3 пайыздык пунктка азайды. Муну менен катар, мамлекеттик башкаруу секторунун үлүшү, тескерисинче, 2012-жылы 3,6 пайыздан, 2016-жылы 12,1 пайызды түзүп, 8,5 пайыздык пунктка көбөйгөн.

18-сап – таза карыз алуу же учурдагы тышкы теңдем – ички ресурстардын жетишсиздиги менен капиталы бар операциялардын жана чет өлкөнүн эсеби менен түзүлгөн тышкы ресурстардын агымынын ортосундагы өз ара байланышты чагылдырат. Бул сапты эки жол менен алууга болот: ички операциялар тарабынан – негизги капиталдын дүң топтолуусунун (16-сап) жана материалдык жүгүртүү каражаттарынын камдарынын өгөрүшүнүн (17-сап) эсеби чыгарылган дүң жыйымдардын (14-сап) жана таза капиталдык трансферттердин (15-сап) суммасы катары; тышкы операциялар тарабынан – чет өлкөнүн таза алгачкы кирешелеринин (9-сап), чет өлкөнүн учурдагы жана капиталдык таза трансферттеринин, ошондой эле товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн (20-сап) эсеби чыгарылган товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортунун (19-сап) суммасы катары көрсөтүлгөн.

1-таблица: Улуттук эсептер тутумунун негизги көрсөткүчтөрү¹

Сап	Көрсөткүчтүн аталышы	2012	
		млн. сом	жыйынтыкка карата %
	1 Негизги баалардагы продуктуларды чыгаруу	635 564,6	100,0
	2 Орто аралык керектөө	365 841,3	57,6
	3=1-2 Кошумча дүң нарк	269 723,3	42,4
	3.1 Финансылык эмес корпорациялар	113 164,4	42,0
	3.2 Финансылык корпорациялар	10 883,4	4,0
	3.3 Мамлекеттик башкаруу	47 040,9	17,4
	3.4 Үй чарбалары	106 360,5	39,4
	3.5 ҮЧТКЭУ	1 821,0	0,7
	3.6 КӨФОК	-9 546,9	-3,5
	Салыктардан продуктулар үчүн субсидияларды		
	4 алып салуу	40 748,0	
	5=3+4 Ички дүң продукт	310 471,3	100,0
	6 Эмгек акы төлөө	93 138,6	30,0
	Салыктардан өндүрүш жана импорт үчүн		
	7 субсидияларды алып салуу	45 262,6	14,6
	8=5-6-7 Дүң пайда/Аралаш дүң киреше	172 070,1	55,4
	9 Башка өлкөнүн алгачкы таза кирешелери	-7 951,1	
	10=5+9 Улуттук дүң киреше	302 520,2	
	11 Башка өлкөнүн учурдагы таза трансферттери	96 975,0	
	12=10+11 Колдо бар дүң киреше	399 495,2	100,0
	13 Акыркы керектөө	359 856,3	90,1
	14=12-13 Дүң үнөмү	39 638,9	9,9
	14.1 Финансылык эмес корпорациялар	38 412,9	96,9
	14.2 Финансылык корпорациялар	5 412,2	13,7
	14.3 Мамлекеттик башкаруу	-7 544,4	-19,0
	14.4 Үй чарбалары	495,5	1,1
	14.5 ҮЧТКЭУ	2 891,7	7,3
	15 Башка өлкөнүн капиталдык таза трансферттери	7 823,5	
	16 Негизги капиталдын дүң топтоосу²	98 509,7	24,7
	16.1 Финансылык эмес корпорациялар	85 488,7	86,8
	16.2 Финансылык корпорациялар	444,8	0,5
	16.3 Мамлекеттик башкаруу	3 657,8	3,6
	16.4 Үй чарбалары	8 621,3	8,8
	16.5 ҮЧТКЭУ	297,1	0,3
	17 Камдарды өзгөртүү	10 034,4	2,5
	18=14+15-16 -17 =		
	9+11+15 +19-20 Таза карыз алуу (-) / Учурдагы тышкы теңдем	-61 081,7	-15,3
	Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн		
	19 экспорту	137 862,3	
	Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн		
	20 импорту	-295 791,4	

¹ Курсив менен пайыздар белгиленди: 1-3-саптар чыгарылышка, 3.1-3.6-саптар кошумча дүң наркка, 5-8-саптар ички дүң продуктка, 12-14-саптар, 16-18-саптар колдо бар дүң кирешеге, 14.1-14.5-саптар дүң жыйымга, 16.1-16.5-саптар негизги капиталдын дүң жыйымына.

² Баалуулуктардын таза сатып алуусун кошкондо.

2013		2014		2015		2016	
млн. сом	жыйынтыкка карата %	млн. сом	жыйынтыкка карата %	млн. сом	жыйынтыкка карата %	млн. сом	жыйынтыкка карата %
717 877,9	100,0	808 914,4	100,0	864 734,1	100,0	926 674,1	100,0
411 998,6	57,4	464 151,5	57,4	484 971,9	56,1	512 874,9	55,3
305 879,3	42,6	344 762,9	42,6	379 762,2	43,9	413 799,2	44,7
136 568,6	44,6	141 856,9	41,2	161 704,7	42,6	181 310,2	43,8
12 891,8	4,2	14 966,0	4,3	14 802,3	3,9	14 418,1	3,5
49 814,2	16,3	54 506,5	15,8	60 002,3	15,8	68 583,5	16,6
115 368,0	37,7	144 191,7	41,8	153 632,6	40,5	159 353,8	38,5
1 977,4	0,7	1 973,4	0,6	2 846,1	0,7	2 790,0	0,7
-10 740,7	-3,5	-12 731,6	-3,7	-13 225,8	-3,5	-12 656,4	-3,1
49 415,5		55 931,1		50 727,2		62 532,0	
355 294,8	100,0	400 694,0	100,0	430 489,4	100,0	476 331,2	100,0
100 548,0	28,3	107 543,3	26,8	116 286,6	27,0	135 291,7	28,4
53 433,7	15,0	60 799,6	15,2	55 204,1	12,8	67 497,9	14,2
201 313,1	56,7	232 351,1	58,0	258 998,7	60,2	273 541,6	57,4
-20 069,5		-12 246,5		-16 004,6		-24 773,1	
335 225,3		388 447,5		414 484,8		451 558,1	
108 598,0		116 720,7		105 727,3		132 075,2	
443 823,3	100,0	505 168,2	100,0	520 212,1	100,0	583 633,3	100,0
410 819,0	92,6	454 676,1	90,0	466 228,4	89,6	477 443,8	81,8
33 004,3	7,4	50 492,1	10,0	53 983,7	10,4	106 189,5	18,2
45 676,6	138,31	53 147,9	105,3	59 117,1	109,5	69 118,8	65,1
6 654,6	20,2	8 838,1	17,5	2 297,8	4,3	1 160,6	1,1
-8 910,3	-27,0	-1 012,8	-2,0	9 211,1	17,1	11 638,8	11,0
-11 854,5	-35,9	-10 949,8	-21,7	-17 304,5	-32,1	24 029,2	22,6
1 437,9	4,4	468,7	0,9	662,2	1,2	242,1	0,2
13 562,9		3 582,3		5 146,4		7 988,4	
106 290,8	23,9	131 598,4	26,1	141 952,3	27,3	153 366,9	26,3
90 429,4	85,1	123 334,0	93,7	129 497,4	91,2	114 326,4	74,5
220,9	0,2	206,5	0,2	574,8	0,4	677,2	0,4
5 439,5	5,1	5 228,0	3,9	8 488,2	6,0	18 629,5	12,1
9 911,6	9,3	2 572,4	2,0	2 029,6	1,4	17 652,1	11,5
289,4	0,3	257,5	0,2	1 362,2	1,0	163,0	0,1
14 150,0	3,2	15 683,6	3,1	7 304,7	1,4	8 296,0	1,4
-73 873,6	-16,6	-93 207,6*	-18,5	-90 126,9	-17,3	-47 485,0	-8,1
150 112,6		150 054,5		151 487,5		333 423,1	
-326 077,6		-351 318,6		326 190,3		170 647,6	

* Статистикалык айырманы кошкондо

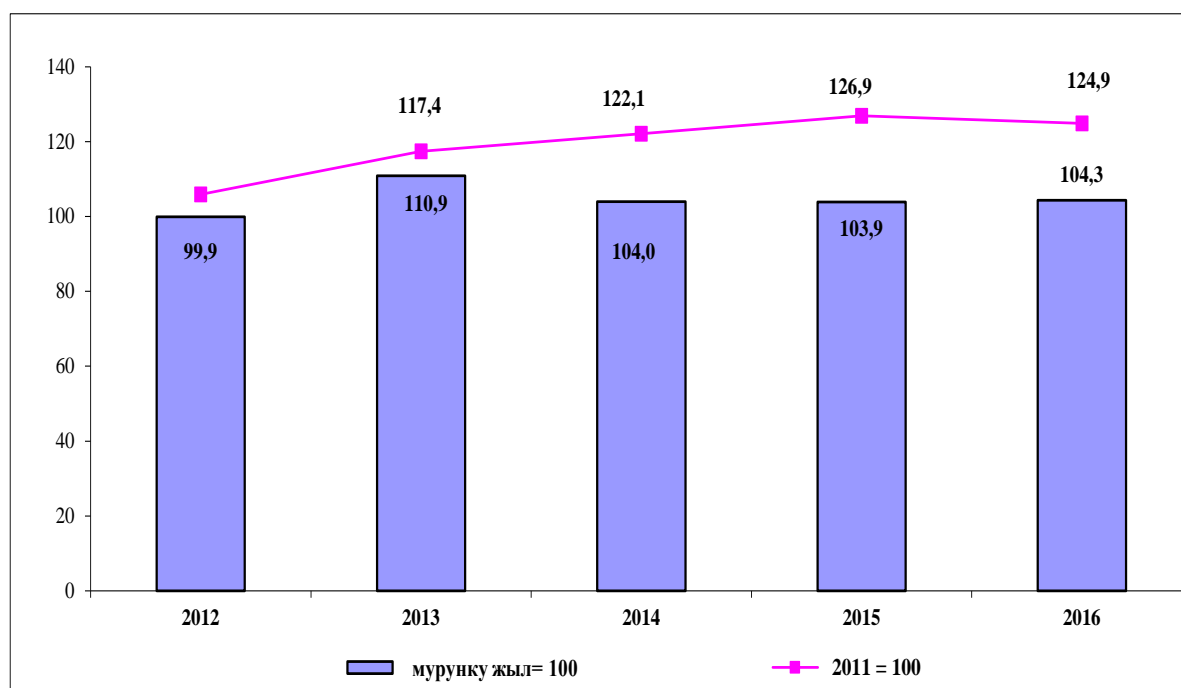
Өндүрүштүн жана ички дүң продуктту пайдалануунун динамикасы

Ички дүң продукт (ИДП) – экономикалык бирдиктердин-резиденттердин өндүрүштүк ишмердигинин акыркы жыйынтыгын мүнөздөгөн маанилүү көрсөткүчтөрдүн бири. Ал өлкөдө өндүрүлгөн жана акыркы керектөө, топтоо жана экспорттоо үчүн багытталган товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн наркын чагылдырат. 2016-ж. учурдагы рынок (базар) бааларындагы ИДПнын көлөмү 476,3 млрд. сомду, ал эми 2012-ж. – 310,5 млрд. сомду, калктын адам башына карата, тиешелүүлүгүнө жараша, 81,8 жана 58,0 миң сомду түздү.

2012-2016-жж. ичинде, жыл сайын орточо 4,5 пайызга, калктын адам башына карата 12,6 пайыз же болбосо жыл ичинде орточо 2,4 пайызга жогорулоо менен анын реалдуу өсүшү 24,9 пайызды (1-график) түздү.

1-график: Ички дүң продукттун динамикасы

(пайыз менен)

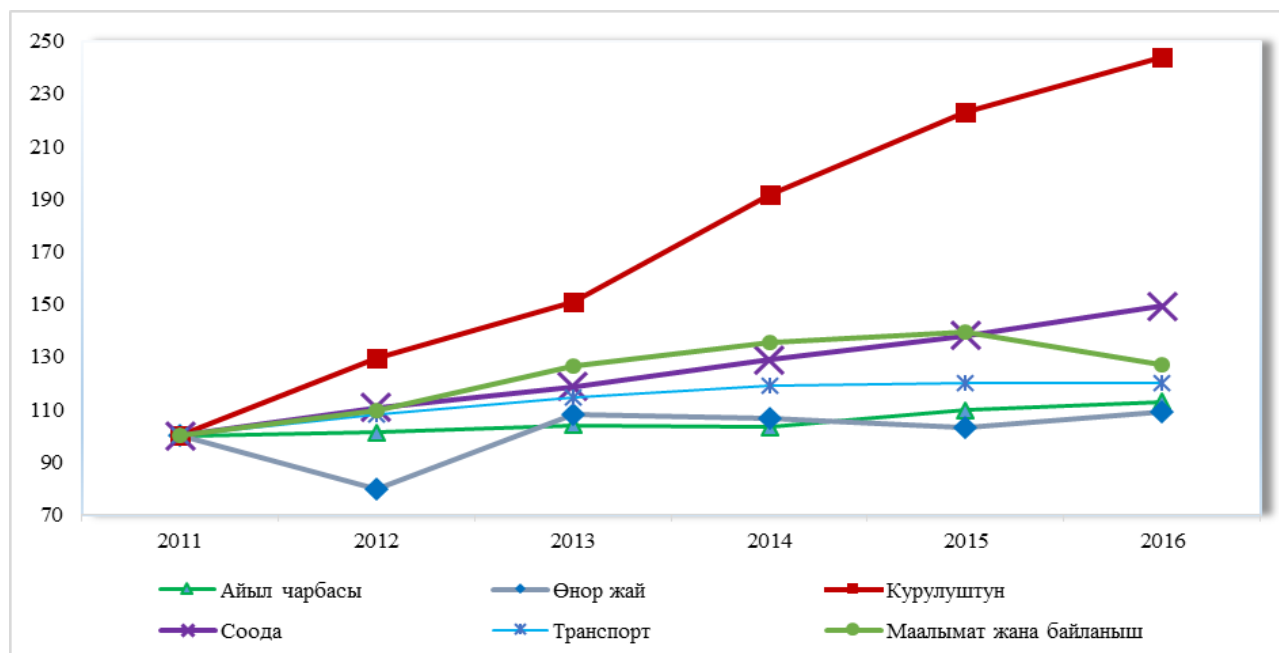
2016-ж. ИДПнын реалдуу өсүүсү мурунку жылдын деңгээлине караганда 104,3 пайызды түздү жана негизинен, өнөр жай, мейманканалар менен ресторандар, курулуш, соода, айыл чарба өндүрүшү менен камсыз болду. Маалымат жана байланышты (90,9 пайыз), финансылык ортомчулук жана камсыздандырууну (99,8 пайыз), административдик жана көмөкчү ишмердикти (89,1 пайыз), искусство, көңүл ачуу жана эс алууну (94,3 пайыз) жана башка тейлөө ишмердиктерин (99,6 пайыз) кошпогондо, экономиканын бардык дээрлик тармактары тарабынан кошумча дүң нарктын реалдуу өсүшү камсыздалды.

2-графиктен көрүнүп тургандай, өнөр жай, айыл чарбасы, соода, курулуш, транспорт, маалымат жана байланыш сыяктуу экономиканын базалык тармактарынын деңгээли 2011-жылдагы деңгээлинен ашты. Муну менен бирге курулуштун орточо жылдык темпи – 19,5 пайызды, соода – 8,3, маалымат жана байланыш – 4,9, транспорт – 3,7, айыл чарбасы – 2,5, өнөр жай – 1,8 пайызды түздү.

2-график: Экономиканын айрым тармактарынын

кошумча дүң наркынын өсүшүнүн темптери

(2011=100)

Ички дүң продукттун түзүмүндө өткөн беш жылдын ичинде өзгөрүүлөр белгиленди. Анда ИДПдагы товардык өндүрүштүн үлүшү 2012-жылга салыштырганда 0,5 пайыздык пунктка өстү жана анын жалпы көлөмүндө 39,4 пайызды түздү. Негизги өсүш өнөр жайда (2,4 пайыздык пунктка), курулушта (1,9 пайыздык пункт) байкалды. Айыл чарбасынын үлүшү 2012-жылга салыштырмалуу бир аз төмөндөдү (3,8 пайыздык пунктка), ушул эле учурда, беш жылдык мезгилдин ичинде ал 12,8 пайыздан 16,6 пайызга чейин түзүлдү.

Кызмат көрсөтүүлөрдүн тармактарынын үлүшү 2012-жылга салыштырганда, тескерисинче, ИДП түзүмүндө 47,5 пайызды түзүү менен 0,5 пайыздык пунктка төмөндөдү. Ушул эле учурда, 2012-ж. деңгээлине салыштыруу боюнча 1,3 пайыздык пунктка, транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоонун үлүшү 3,8 пайызды жана 0,9 пайыздык пунктка, тиешелүүлүгүнө жараша, кыскаруу менен 2016-ж. маалымат жана байланыштын үлүшү 3,5 пайызды түздү. Административдик жана көмөкчү жана башка тейлөө ишмердиктеринин үлүшү (0,4 жана 1,1 пайыз, тиешелүүлүгүнө жараша,) 2012 -жылдын деңгээлинде калды. Ал эми дүң жана чекене соода, автомобилдерди жана мотоциклдерди ондоого карата алганда, 2012-ж. салыштырганда 2,0 пайыздык пунктка жогорулоо менен 2016-ж. анын үлүшү 17,9 пайызды түздү.

2-таблица: Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн түзүмү

(ИДПга карата пайыз менен)

	2012	2013	2014	2015	2016
Товарларды өндүрүү	38,9	39,5	38,6	39,1	39,4
Кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүү	48,0	46,6	47,5	49,1	47,5
Продукттарга таза (субсидияларды эсептебегенде) салыктар	13,1	13,9	13,9	11,8	13,1

ИДПдагы чакан жана орто ишкерликтин үлүшү 2012-2016-жж. 39 пайыздан 40 пайызга чейин түзүлдү. 2016-ж. чакан жана орто ишкерликтин кошумча дүң наркынын көлөмү 186,6 млрд. сом өлчөмүндө түзүлдү, 2012-ж. 124,1 млрд. сом болгон. Ошону менен бирге

анын ИДПдагы үлүшү 2012-ж. салыштырмалуу 0,8 пайыздык пунктка төмөндөп, 39,1 пайызды түздү.

3-таблица: Чакан жана орто ишкерликтин кошумча дүң наркынын үлүшү
(ИДПга карата пайыз менен)

	2012	2013	2014	2015	2016
Бардыгы	39,9	38,9	40,3	40,3	39,1
чакан ишканалар	7,6	7,5	6,9	7,0	7,5
орто ишканалар	4,4	4,5	3,9	3,9	4,0
жеке ишкерлер	17,8	17,6	21,0	20,4	20,1
дыйкан (фермер) чарбалар	10,1	9,3	8,5	9,0	7,5

Региондук дүң продукттун (РДП) түзүмүндө эң чоң үлүш Бишкек шаарына туура келди, мында ал 2012-ж. 38,8 пайыздан 2016-ж. 38,0 пайызга чейин азайды, ошондой эле Чүй облусунда 2012-ж. 13,6 пайыздан 2016-ж. 16,4 пайызга чейин жогорулады. РДП калктын адам башына бөлүнүшүнө кайрылсак, 2016-ж. Бишкек шаарында (2,2 эсе), Ысык-Көл облусунда (1,6 эсе), Ош шаарында (1,2 эсе) жана Чүй облусунда (1,1 эсе) орточо республикалык деңгээлден ашуусу белгиленди (4-таблица).

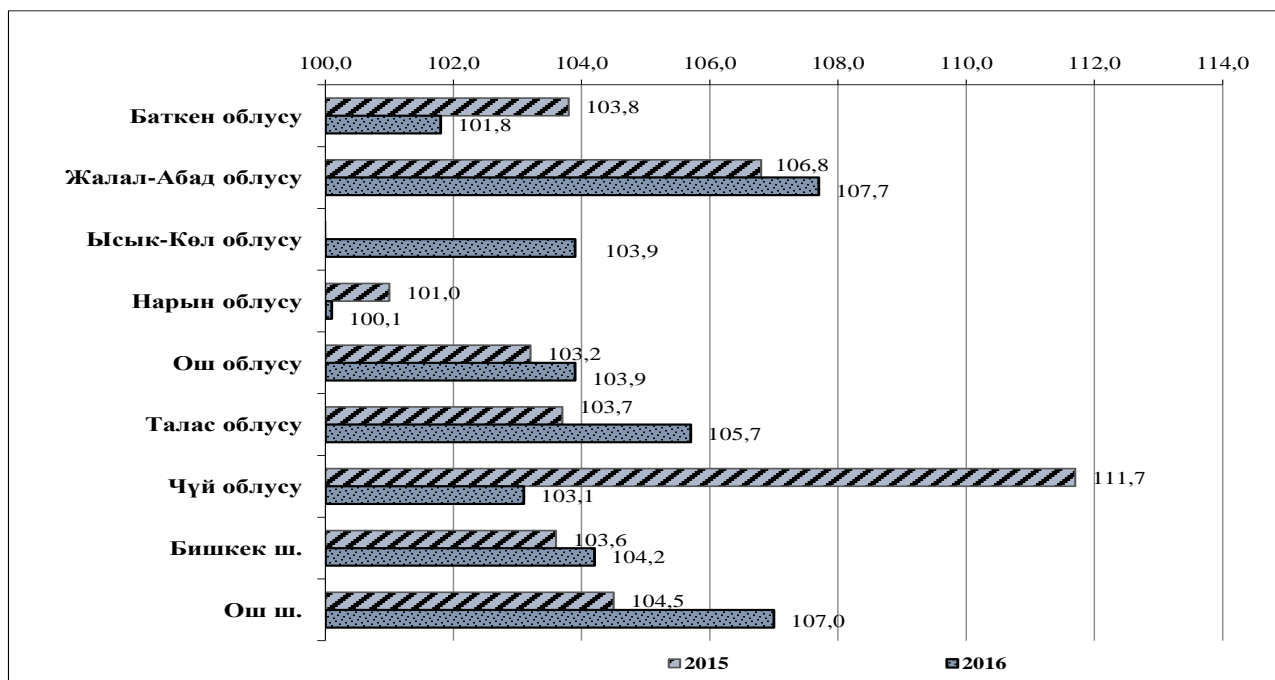
4-таблица: Учурдагы баалардагы региондук дүң продукт

	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Миллион сом</i>					
Кыргыз Республикасы	310 471,3	355 294,8	400 694,0	430 489,4	476 331,2
Баткен облусу	13 692,3	15 156,8	16 565,1	17 126,0	17 023,3
Джалал-Абад облусу	36 913,7	37 509,0	43 046,9	49 228,3	52 614,0
Иссык-Көл облусу	36 038,6	5 070,0	51 949,5	50 340,3	60 566,0
Нарын облусу	9 044,0	9 734,5	11 323,0	12 966,7	14 176,8
Ош облусу	26 970,9	27 334,0	30 815,3	31 706,7	32 778,8
Талас облусу	9 458,6	11 094,3	13 583,8	14 503,4	14 710,5
Чүй облусу	42 136,0	48 340,8	58 913,2	73 501,6	78 410,0
Бишкек ш.	120 408,2	137 212,2	152 866,6	158 634,5	180 879,7
Ош ш.	15 809,0	18 207,2	21 630,6	22 481,9	25 172,1
<i>Калктын адам башына, сом</i>					
Кыргыз Республикасы	58 007,1	65 016,3	71 801,2	75 496,6	81 777,8
Баткен облусу	33 766,5	36 443,4	38 812,3	39 073,7	37 854,8
Джалал-Абад облусу	37 129,0	36 892,9	41 411,2	46 302,0	48 429,7
Иссык-Көл облусу	82 392,8	114 538,1	115 984,6	110 955,0	131 636,6
Нарын облусу	35 606,3	37 848,0	43 483,1	49 190,8	53 136,4
Ош облусу	25 545,5	25 264,8	27 774,0	27 830,0	28 042,4
Талас облусу	41 088,6	47 350,8	57 050,8	59 906,7	59 774,5
Чүй облусу	51 529,9	58 018,2	69 374,9	84 865,0	88 749,3
Бишкек ш.	131 708,8	146 766,7	159 852,1	162 252,7	181 024,5
Ош ш.	64 977,4	73 445,7	85 530,2	87 105,4	95 348,9

3-графиктен көрүнүп тургандай, мурунку жылга салыштырмалуу 2016-ж. реалдуу региондук дүң продукттун Жалал -Абад облусунда (7,7 пайыз), Ош ш. (7,0 пайыз), Талас облусунда (5,7 пайыз) жана Бишкек ш. (4,2 пайыз) эң жогорку өсүшү белгиленди.

5-график: Реалдуу региондук дүң продукттун (РДП) динамикасы

(мурунку жылга карата пайыз менен)

Кирешелерди пайдалануу усулу менен эсептелген ички дүң продукт үй чарбалардын жана мамлекеттин акыркы керектөөгө кеткен чыгымдарын, негизги капиталдын дүң топтолуусун, материалдык жүгүртүү каражаттарынын камдарынын өзгөрүшүн жана товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн таза (импорт эсептен чыгарылган) экспортун көрсөтөт.

Үй чарбалардын акыркы керектөөгө кетирген чыгымдарынын үлүшү 2012-ж. 94,6 пайыздан 2016-ж. 81,7 пайызга чейин төмөндөдү, бул мезгилдеги товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортунун үлүшү 8,6 пайыздык пунктка төмөндөдү (5-таблица).

5-таблица: Чыгымдардын түрлөрү боюнча ИДПнын учурдагы баалардагы түзүмү

(ИДПга карата пайыз менен)

	2012	2013	2014	2015	2016
Бардыгы	100	100	100	100	100
Акыркы керектөө	115,9	115,6	113,5	108,3	100,3
Жеке керектөө	107,0	107,0	104,9	99,6	92,0
Үй чарбалар	94,6	96,0	95,0	89,2	81,7
ҮЧТКЭУ	1,2	1,2	1,0	1,3	1,1
Мамлекеттик мекемелер	11,2	9,8	8,9	9,1	9,2
Жамааттык керектөө	8,9	8,6	8,6	8,7	8,3
Дүң топтом	35,0	33,9	36,8	34,7	33,9
Негизги капиталдын дүң топтому	31,4	29,6	32,5	32,6	31,8
Материалдык жүгүртүү камдарынын өзгөрүшү	3,2	3,9	3,9	1,7	1,7
Баалуулуктардын таза сатып алуусу	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн таза экспорту	-50,9	-49,5	-50,3	-40,6	-34,2
Экспорт	44,4	42,3	37,4	35,2	35,8
Импорт	-95,3	-91,8	-87,7	-75,8	-70,0
Статистикалык айырма	-	-	-	-2,4	-

2016-жылы акыркы керектөөнүн ИДПга карата үлүшү 100,3 пайызды (2012-ж. 115,3 пайыз) түздү. Үй чарбалардын анык акыркы керектөөсүнүн¹ курамында бюджеттик жана үй чарбаларын тейлеген коммерциялык эмес уюмдар тарабынан (натуралдык формадагы социалдык трансферттер) көрсөтүлгөн билим берүү, саламаттыкты сактоо, социалдык камсыздоо ж.б. сыяктуу рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөрдүн үлүшү 2012-ж. деңгээлге караганда 2,1 пайызга төмөндөдү жана 2016-ж. 10,3 пайызды түздү.

Кыргыз Республикасындагы байкоого алынбаган экономиканын параметрлери

Улуттук статистиканын тажрыйбасында байкоого алынбаган экономика түшүнүгүнө жашыруун жана формалдуу эмес ишмердик кирет.

Жашыруун экономикалык ишмердик өзүнө көпчүлүк учурларда салыктарды, социалдык камсыздандыруу мүчөлүк төгүмдөрүн төлөөдөн качуу же мыйзамда белгиленген айрым административдик милдеттерди же эмгекти коргоо, санитардык жана башка нормаларды аткаруу боюнча эскертмелерди сактабоо, ошондой эле административдик формаларды же статистикалык суроолор тизмектерин толтурбоо максатында, бирдиктер тарабынан ишке ашырылган, жашырылган же иштин көлөмү азайтылган мыйзамдуу экономикалык ишмердикти камтыйт. Бул ишмердик экономиканын дээрлик бардык тармактарында ишке ашырылышы мүмкүн.

Формалдуу эмес экономикалык ишмердик негизинен жеке өндүрүүчүлөр же корпоративдик эмес ишканалар, б.а., айрым адамдарга же үй чарбаларга тиешелүү ишканалар тарабынан мыйзамдын негизинде жүзөгө ашырылат. Алардын ишмердиги өндүрүштүн катышуучуларынын ортосундагы формалдуу эмес мамилелерге негизделген, алар жеке акыркы керектөөлөрү үчүн товарларды же кызмат көрсөтүүлөрдү (толук же жарым-жартылай) өндүрө алышат. Формалдуу эмес ишмердик көбүнчө экинчи жумушка негизделген жана адистиги жок адамдар тарабынан жүзөгө ашырылат.

Азыркы мыйзамдарга ылайык, жумушчу күчүн жалдаган жана жалдабаган көптөгөн ишкерлер жеке жак макамын алышат жана «Үй чарбалар» секторуна же формалдуу эмес секторго киришет. Мисалы, соода, автомобилдерди оңдоо, жеке транспортто жүргүнчүлөрдү жана жүктөрдү ташуу, кийим тигүү, ун тарттыруу, тандыр нанды жана нанды бышыруу ж. б. менен алек болгон адамдар ушул секторго кирет.

Өндүрүш тарабынан бааланган байкоого алынбаган (жашыруун жана формалдуу эмес) экономиканын көлөмү 2016-ж. 116,7 млрд. сом түздү. ИДПдагы анын үлүшү 2015-ж. 23,8 пайыздан 2016-ж. 24,5 пайызга чейин жогорулады.

6-таблица: Жашыруун жана формалдуу эмес экономиканын көлөмүнүн өзгөрүү динамикасы

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Жашыруун жана формалдуу эмес өндүрүштөн алынган кошумча дүң нарк (айыл чарбаны эсептебегенде), млрд. сом	1,4	8,5	18,1	42,0	55,8	61,7	70,5	92,8	102,3	116,7
ИДПга карата пайыз менен	8,4	13,1	17,9	19,1	19,5	19,9	19,8	23,2	23,8	24,5
анын ичинде жашыруун өндүрүш	...	1,1	1,4	2,4	3,0	2,5	2,7	2,2	2,4	4,2

2016-жылдын жыйынтыгы боюнча үй чарба секторундагы формалдуу эмес өндүрүш ишмердигинин үлүшү ИДПга карата 20,3 пайызды түздү, 2015-ж. 21,4 пайызды түзгөн. 2016-жылы финансылык эмес жана финансылык корпорациялар секторундагы жашыруун экономика 4,2 пайызды түздү, 2015-ж. ИДПга карата 2,4 пайызды түзгөн. 2016-жылдагы байкоого алынбаган экономиканын үлүшүнүн ИДПга карата көбөйүүсү, 2015-ж.

¹ Үй чарбалардан күндөлүк чыгымдардын эсебинен сатылып алынган жана үй чарбаларын тейлеген бюджеттик мекемелерден жана коммерциялык эмес уюмдардан акысыз алынган керектөө товарларын жана кызмат көрсөтүүлөрүн камтыйт.

салыштырмалуу, курулуштагы үлүшүнүн 0,6 пайызга, дүң соодадагы жана транспорт ишмердигинин, мейманканалардын жана ресторандардын, ошондой эле кесиптик, илим жана техникалык ишмердиктердин үлүшүнүн 0,1 пайызга өсүшүнүн эсебинен шартталды. Талдоо жүргүзүлгөн мезгилде ИДПнын өсүү темпинен байкоого алынбаган экономиканын өсүү темпи жогорулаган тенденциясы белгиленди, 2000, 2010 жана 2013-жж. кошпогондо ИДПнын өсүү темпи тескерисинче байкоого алынбаган экономиканын өсүү темпинен ашты. (7-таблица)

7-таблица: Жашыруун жана формалдуу эмес экономиканын көлөмүнүн өзгөрүү динамикасы¹
(салыштырма бааларда; пайыз менен)

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Мурунку жылга карата пайыз менен									
ИДП	105,4	99,8	99,5	106,0	99,9	110,9	104,0	103,9	104,3
Байкоого алынбаган экономика 2000=100	104,0	114,5	95,8	108,5	101,6	110,8	121,5	106,6	107,6
ИДП	100,0	120,4	149,3	158,3	158,1	175,3	182,3	189,4	197,5
Байкоого алынбаган экономика 2005=100	100,0	165,5	218,8	237,4	241,2	267,2	324,6	346,0	372,3
ИДП	-	100,0	124,2	131,7	131,6	145,9	151,7	157,6	164,4
Байкоого алынбаган экономика 2010=100	-	100,0	132,2	143,4	145,7	161,4	196,1	209,0	224,9
ИДП	-	-	100,0	106,0	105,9	117,4	122,1	126,9	132,4
Байкоого алынбаган экономика	-	-	100,0	108,5	110,2	122,1	148,4	158,2	170,2

¹ Салыштырма баалардагы байкоого алынбаган экономиканын өсүшүнүн темптери түзүлгөн ИДПнын дефлятору менен тиешелүү жылга карата эсептелди.

Төмөндө 2016-ж. дүң чыгарылыштын жана кошумча дүң нарктын экономикалык ишмердигинин түрлөрү боюнча түзүлгөн байкоого алынбаган (жашыруун жана формалдуу эмес) экономиканын түзүмүн мүнөздөөчү маалыматтар берилди.

8-таблица: 2016-ж. ишмердиктин түрлөрү боюнча байкоого алынбаган экономиканын түзүмү¹

	Млн. сом		ИДПдагы ишмердиктин түрүндөгү БАЭнын үлүшү, пайыз	Тармактагы байкоого алынбаган экономиканын үлүшү, пайыз	
	дүң чыгарылыш	кошумча дүң нарк		дүң чыгарылышта	кошумча дүң наркта
Бардыгы	203 692,2	116 712,0	24,5	20,6	24,5
Пайдалуу кендерди казуу	221,4	163,2	0,0	2,0	5,3
Иштетүү өндүрүшү (Иштетүү өнөр жайы)	20 413,3	7 267,9	1,5	11,8	9,9
Суу менен жабдуу, тазалоо, калдыктарды иштетүү жана кайра пайдаланылуучу чийки затты алуу	40,6	11,2	0,0	2,2	1,0
Курулуш	20 990,7	9 371,1	1,9	16,1	23,5
Дүң жана чекене соода; автомобилдерди жана мотоциклдерди ондоо	116 530,4	78 258,3	16,4	86,3	91,8
Транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоо	20 624,0	9 093,1	1,9	51,5	49,9
Мейманканалардын жана ресторандардын ишмердиги	11 772,3	4 525,8	1,0	54,8	53,2
Маалымат жана байланыш	692,1	604,0	0,1	2,2	3,6

	Млн. сом		ИДПдагы ишмердиктин түрүндөгү БАЭнын үлүшү, пайыз	Тармактагы байкоого алынбаган экономиканын үлүшү, пайыз	
	дүң чыгарылыш	кошумча дүң нарк		дүң чыгарылышта	кошумча дүң наркта
Финансылык ортомчулук жана камсыздандыруу	421,5	282,6	0,1	1,9	1,9
Кыймылсыз мүлк операциялары	2 074,5	1 372,9	0,3	10,5	11,6
Кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик	1 743,6	1193,5	0,3	15,5	17,3
Административдик жана көмөкчү ишмердик	757,2	394,5	0,1	20,2	19,2
Билим берүү	675,5	399,9	0,1	1,9	1,4
Саламаттыкты сактоо жана калкка социалдык жактан тейлөө	996,5	635,0	0,1	5,2	4,9
Искусство, көңүл ачуу жана эс алуу	601,0	309,5	0,1	15,0	13,7
Башка тейлөө ишмердиктери	5 137,6	2 829,5	0,6	48,1	52,7

¹ Айыл чарбаны эсепке албаганда.

Өндүрүшкө тийиштүү жашыруун экономиканын параметрлерин эсептөөлөрүнө кошумча үй чарбалардын жашыруун жана формалдуу эмес булактардын эсебинен камсыздалган жетиштүү жашоосунун деңгээли тууралуу адекваттуу сунуштарды алуумаксатында үй чарбалардын жыйым жана акыркы керектөөлөрүнүн түзүмүнүн өзгөрүү талдоосу ишке ашырылат. Бул көрсөткүч жашыруун экономикалык ишмердикке караганда башкача мазмунга ээ, анткени керектөөчүлөр адатта формалдуу эмес жана жашыруун сатып алуусатуу келишимдеринде эч кандай мыйзамдарды жана эрежелерди бузушпайт, башкача айтканда, экономикалык ишмердиктин негизинен, мыйзамдык негизде жеке өндүрүшчүлөр тарабынан же корпоративдик эмес ишканалар тарабынан, айрым жактарга, үй-чарабаларга таандык, алар көпчүлүк учурда бекитилген тартипте толтурулбайт, өндүрүштүн катышуучуларынын арасында формалдуу эмес мамилелерден негизделген жана толук (толук же жарым-жартылай) продукттарды же менчик керектөө үчүн кызматтарды өндүрүүдөн негизделет. Мисалы, менчик участктордогу, дачалардагы кооперативдерде, жеке курулшта, чекене соода ж.у.с. айыл-чарба продукциясын өстүрүү. Жашыруун жана формалдуу эмес булактардан алган керектөөлөрдүн көрсөткүчтөрү бул секторлорду мүнөздөө үчүн маанилүү.

Товар жүгүртүүнүн жашыруун бөлүгү үй чарбаларынын жашыруун булактардан алган керектөөлөрүнө 78,8 пайызга келет.

9-таблица: Жашыруун экономикага тиешелүү кирешелерди пайдалануунун элементтери

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	<i>Миллиард сом</i>									
Жашыруун сектор - бардыгы	3,7	15,0	19,9	43,5	56,1	63,8	73,4	88,6	99,5	103,9
Үй чарбалардын керектөөгө кетирген чыгымдары	11,8	41,1	83,5	183,3	234,8	293,7	341,2	380,8	384,1	389,9
Товар жүгүртүү	7,5	28,9	57,7	136,1	177,4	202,4	233,4	277,7	293,8	307,2
жашыруун сатуулар	3,7	14,7	19,6	42,7	55,0	62,8	72,2	87,2	98,1	102,6
Негизги капиталга инвестициялар	3,2	10,9	11,6	44,3	49,4	73,2	82,9	107,9	127,3	135,5
курулуштун жашыруун наркы	0,03	0,3	0,3	0,8	1,1	1,1	1,2	1,4	1,4	1,3
	<i>ИДПга карата пайыз менен</i>									
Жашыруун сектор - бардыгы	23,0	22,9	19,8	19,7	19,6	20,6	20,7	22,1	23,1	21,8
Үй чарбалардын керектөөгө кетирген чыгымдары	72,8	62,9	82,7	83,2	82,1	94,6	96,0	95,0	89,2	81,9
Товар жүгүртүү	46,3	44,3	57,2	61,8	62,0	65,2	65,7	69,3	68,2	64,5
жашыруун сатуулар	22,8	22,5	19,5	19,4	19,2	20,2	20,3	21,8	22,8	21,5
Негизги капиталга инвестициялар	20,0	16,6	11,5	20,1	17,3	23,6	23,3	26,9	29,6	28,4
курулуштун жашыруун наркы	0,2	0,4	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Таблицалар

Таблицалар	Бет
А. Жыйынтыктоочу эсептер	24
а. Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн эсеби учурдагы бааларда	25
б. Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн эсеби мурунку жылдагы бааларда	25
в. Өндүрүш эсеби учурдагы бааларда	26
г. Кирешелердин түзүлүшүнүн эсеби учурдагы бааларда	26
д. Алгачкы кирешелерди бөлүштүрүүнүн эсеби учурдагы бааларда	27
е. Кирешелерди экинчи жолку бөлүштүрүүнүн эсеби учурдагы бааларда	28
ж. Кирешелерди натуралдык түрдө кайра бөлүштүрүүнүн эсеби учурдагы бааларда	30
з. Колдо бар кирешелердин пайдаланылышынын эсеби учурдагы бааларда	31
и. Колдо бар түзөөчү кирешелердин пайдаланылышынын эсеби учурдагы бааларда	31
к. Капиталы бар операциялардын эсеби учурдагы бааларда	32
Б. Өндүрүштүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү жана экономиканын секторлору боюнча эсеби	33
а. Өндүрүш эсебинин экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча учурдагы бааларда	34
б. Өндүрүш эсебинин экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча мурунку жылдагы бааларда	39
в. Кошумча дүң нарктын экономикалык ишмердиктин секторлору жана түрлөрү боюнча учурдагы бааларда	42
г. Өндүрүш эсебинин экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча учурдагы бааларда кварталдар боюнча	47
д. Өндүрүш эсебинин экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча мурунку жылдын бааларында кварталдар боюнча	62
е. Ички дүң продукту өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	77
ж. Ички дүң продукту өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча кварталдар боюнча өзгөрүшү	79
з. ИДП менчик формасы жана экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча учурдагы бааларда	84
и. Ички дүң продуктунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	89
к. Продукцияларды өндүрүүнүн жалпы көлөмүндөгү орто аралык керектөөнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча үлүшү	90
В. Кирешелердин түзүлүшүнүн эсеби	91
а. Кирешелердин түзүлүшүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча эсеби учурдагы бааларда	92
б. Экономиканын секторлору жана экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча учурдагы бааларда эмгекке акы төлөө	96
в. Өндүрүшкө экономиканын секторлору жана экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча учурдагы баалардагы башка салыктар	101

г. Кирешелердин түрлөрү боюнча учурдагы баалардагы ички дүң продукт	106
д. Кирешелердин түрлөрү боюнча учурдагы баалардагы түзүмү	106
е. Эмгекке акы төлөөнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча учурдагы баалардагы түзүмү	107
Г. Чыгашалардын түрлөрү боюнча ички дүң продукт	108
а. Чыгашалардын түрлөрү боюнча учурдагы баалардагы ички дүң продукт	109
б. Чыгашалардын түрлөрү боюнча мурунку жылдагы баалардагы ички дүң продукт	109
в. Ички дүң продуктунун акыркы керектөөсүнүн компоненттеринин өзгөрүшү	110
г. Ички дүң продуктунун акыркы керектөөсүнүн компоненттери боюнча түзүмү	111
д. Үй чарбаларынын учурдагы баалардагы анык акыркы керектөөлөрү	111
е. Мамлекеттик башкаруунун акыркы керектөөлөргө жалпы чыгашалары учурдагы бааларда	112
ж. Мамлекеттик башкаруунун акыркы керектөөлөргө жалпы чыгашалары мурунку жылдагы бааларда	112
з. Чыгашалардын түрлөрү боюнча учурдагы баалардагы ички дүң продукт кварталдар боюнча	113
и. Ички дүң продуктунун чыгашаларын түрлөрү боюнча квартал боюнча өзгөрүшү	113
Д. Экономиканын институционалдык секторлору	118
а. Финансылык эмес корпорациялардын секторлору үчүн эсептер	119
б. Финансылык корпорациялардын секторлору үчүн эсептер	122
в. Мамлекеттик башкаруунун секторлору үчүн эсептер	125
г. Үй чарбаларынын секторлору үчүн эсептер	129
д. Үй чарбаларын тейлөөчү коммерциялык эмес уюмдардын (ҮЧТКЭУ) секторлору үчүн эсептер	133
е. “Башка өлкө” секторлору үчүн эсептер	136
Е. Өндүрүштүн региондор боюнча эсеби	139
а.1 Учурдагы бааларда Баткен облусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	140
а.2 Баткен облусунун региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	143
а.3 Баткен облусунун региондук дүң продуктусун өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	144
б.1 Учурдагы бааларда Жалал-Абад облусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	145
б.2 Жалал-Абад облусунун региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	148
б.3 Жалал-Абад облусунун региондук дүң продуктусун өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	149
в.1 Учурдагы бааларда Ысык-Көл облусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	150

в.2 Ысык-Көл облусунун региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	153
в.3 Ысык-Көл облусунун региондук дүң продуктусун өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	154
г.1 Учурдагы бааларда Нарын облусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	155
г.2 Нарын облусунун региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	158
г.3 Нарын облусунун региондук дүң продуктусун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	159
д.1 Учурдагы бааларда Ош облусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	160
д.2 Ош облусунун региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	163
д.3 Ош облусунун региондук дүң продуктусун өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	164
е.1 Учурдагы бааларда Талас облусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	165
е.2 Талас облусунун региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	168
е.3 Талас облусунун региондук дүң продуктусун өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	169
ж.1 Учурдагы бааларда Чүй облусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	170
ж.2 Чүй облусунун региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	173
ж.3 Чүй облусунун региондук дүң продуктусун өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	174
з.1 Учурдагы бааларда Бишкек шаарынын экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	175
з.2 Бишкек шаарынын региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	178
з.3 Бишкек шаарынын региондук дүң продуктусун өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	179
и.1 Учурдагы бааларда Ош шаарынын экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өндүрүшүнүн эсеби	180
и.2 Ош шаарынын региондук дүң продуктусунун экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча түзүмү	183
и.3 Ош шаарынын региондук дүң продуктусун өндүрүүнүн экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча өзгөрүшү	184
Ж. Негизги фонддор	185
ж.а Экономика үчүн жалпы учурдагы баалардагы негизги фонддор	186
ж.б Экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча учурдагы баалардагы негизги фонддор	187
ж.в Экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча учурдагы баалардагы негизги фонддор	192

Ички дүң продуктту эсептөөнүн методикасы

Ички дүң продукт (ИДП) - өлкөдө өндүрүлгөн жана акыркы керектөө, топтолуу жана экспорт үчүн багытталган товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн наркын мүнөздөгөн улуттук эсептер тутумунун негизги көрсөткүчү. ИДП өндүрүш процессинде пайда болуучу кирешелердин жыйындысын да мүнөздөйт. 1993-жылдагы Улуттук эсептер тутумуна (УЭТ-1993) ылайык ИДП үч жол менен эсептелип чыгарылат: өндүрүш тарабынан экономиканын ар түрдүү тармактарындагы (экономикалык ишмердиктин түрлөрү) кошумча нарктын суммасы катары, кирешелер тарабынан эмгек акы, дүң пайда жана мамлекеттин кирешеси (салыктар), ошондой эле акыркы керектөөлөргө жана топтолууга кеткен чыгымдар тарабынан.¹

Ушул иште ИДПны өндүрүш жана чыгашалар тарабынан эсептөөнүн кеңири методологиясы берилди. Өндүрүш тарабынан иште ишкананы камтуу, такталган (жылдык) эсептерди жана алардын алдын ала (айлык) баалоолордон айырмасын даярдоону түшүндүрүү маселелери козголуп, экономикалык ишмердиктин түрлөрү боюнча номиналдык ИДПны иштеп чыгуунун усулдары (1.1-бөлүк) баяндалат. Мында ИДПнын баалардын индексин дефляторлоонун жана физикалык көлөмдүн индекси жана иштегендердин санынын индекси аркылуу экстраполяциялоонун жардамы менен ишке ашырылуучу мурунку жылдардагы баалоосу (1.2-бөлүк) каралат. ИДПнын чыгашалар тарабынан эсептелиши да (2-бөлүк) ушул сыяктуу ишке ашырылат.

1. ИДПны өндүрүш тарабынан эсептөө

Дүң чыгарылыш менен арадагы керектөөнүн ортосундагы айырма катары эсептелген өндүрүштүк усул Улутстаткомдогу номиналдык ИДПны эсептөөнүн негизги усулу болуп саналат.² Ошону менен бирге ИДПнын алдын ала жана такталган эсептери иштелип чыгат. Алдын ала баалоо отчеттук айдан кийинки 8-12-күнгө карата ай сайын өсүү жыйынтыгы менен ишке ашырылат. Акыркы жылдык эсептер кийинки отчеттук жылдын ичиндеги ноябрь айында жайылтылган методология боюнча бүткөрүлөт жана алардын негизинде айлык баалоолор ретроспективдүү түзөтүлөт. Айыл чарбалык, өнөр жайлык жана курулуш уюмдарын камтуунун кош эсептөөлөрү бирдей, бирок дүң чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн методологияларын эсептөөсү ар түрдүү. Калган тармактар боюнча алдын ала эсептер үчүн экстраполяциялоону (физикалык көлөмдүн же иштегендердин санынын жана баасынын индекстери) пайдалануу менен жөнөкөйлөтүлгөн методология пайдаланылат.

1.1 Номиналдык ИДП (учурдагы бааларда)

Айыл чарбасы, токой чарбасы жана балык уулоочулук.

Айыл чарбасы, токой чарбасы өсүмдүк жана жаныбарлар дүйнөсүнүн жаратылыш ресурстарын пайдаланууну камтыйт: өсүмдүк өстүрүү, мал чарбачылыгы, токой өстүрүү, башка өсүмдүктөрдү өстүрүү, фермаларда же кадимки алар жашаган жерлерде малдарды өстүрүү, ошондой эле продукцияларды өндүрүү үчүн кызмат көрсөтүү. Тармактардын өндүрүш боюнча алгачкы маалыматтары 1-таблицада көрсөтүлгөн форма боюнча отчет берүүчү мамлекеттик жана жамааттык чарбалардын, аңчылык чарбаларынын, токой материалдарын даярдоо уюмдарынын, айыл өкмөтүнүн (дыйкан (фермер) чарбалар жана калктын жеке көмөкчү чарбалары), кооперативдердин, чакан ишканалардын, бюджеттик уюмдардын отчетторунан түзүлөт.

¹ Республикада ИДП бардык үч жол менен иштелип чыгат, бирок бул басылмада ИДПнын өндүрүш тарабынан жана чыгымдар тарабынан эсептелген методикасы баяндалат.

² УЭТ-1993 ылайык товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүү өзү менен кошо экономиканын бирдиктеринин-резиденттеринин өндүрүштүк ишмердигинин натыйжасы болуп саналган товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпыланган наркын көрсөтөт, арадагы керектөө отчеттук жылы өндүрүш процессинде трансформацияланган же толук керектелген товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн наркын чагылдырат.

Мамлекеттик жана жамааттык чарбалар үчүн дүң чыгарылыш натуралдык түрдөгү продуктулардын көлөмүнүн жана айыл чарба продуктуларын сатуунун бааларынын (2-форма, баалар) негизинде аныкталат (24-форма – мал чарбачылыгы, 29-ач - өсүмдүк өстүрүү). Арадагы керектөө өндүрүшкө кеткен чыгымдардын ушундай түзүмүн чагылдырган 1-ФЧИ-микро аттуу 1-ФИ формасы боюнча эсептелет.

Дыйкан (фермер) чарбалары үчүн чыгарылыш натуралдык түрдөгү продуктулардын (мал чарбачылык - 24 (айлык) формасы жана 26-ач формасы боюнча изилдөө, 1-дч, 1-түшүм формалары боюнча изилдөөнүн негизинде алынган өсүмдүк өстүрүү - 29-ач) жана изилдөөлөрдүн негизинде алынган орто өлчөнгөн баалардын (2-баалар, 6-чыгымдар формалары) негизинде аныкталат. Калктын жеке көмөкчү чарбалары үчүн айыл өкмөттөрү тапшырган 26-ач (мал чарбачылыгы) жана 7-жкч формаларынын жана изилдөөнүн (2-баалар формасы) негизинде алынган баалардын базасында аныкталат.

Арадагы керектөө үй чарбалардын бюджеттеринин интеграцияланган изилдөөнүн бюджеттерин маалыматтары боюнча жарым-жартылай, эгүүгө жана тигүүгө кеткен чыгымдардын бекитилген нормаларын пайдалануу менен жүргүзүлгөн эсептерге, жаныбарлардын тоютунун нормаларына жана эгүү материалдарынын жана тоюттун бааларына ылайык жарым-жартылай аныкталат.

Чакан ишканалар боюнча чыгаруу жана арадагы керектөөсү 1-ФЧИ - микро формасынын негизинде алынат.

Бюджеттик уюмдар боюнча дүң чыгаруу жана арадагы керектөөсү (сугат системасы, эгиндерди химиялаштыруу боюнча ишканалар) мамлекеттик бюджеттин негизги капиталдын керектөөсүн кошулган учурдагы чыгымдары жөнүндөгү маалыматтардан аныкталат.

Мамлекеттик жана жамааттык чарбалардын дүң чыгарылышын алдын ала баалоо үчүн 7-ач, 24-ач, 2-баалар формалары боюнча ай сайын тапшырылуучу ыкчам маалыматтар пайдаланылат. Дыйкан (фермер) жана жеке көмөкчү чарбалар боюнча маалыматтарды айыл өкмөттөрү дыйкан (фермер) жана калктын жеке көмөкчү чарбаларынын 1-дч жана 26-ач формалары боюнча изилдөөлөрүнүн негизинде жогоруда аталган формалар боюнча ай сайын тапшырышат. 2-баалар формасы боюнча изилдөө баалар боюнча маалыматтардын булагы болуп саналат. Чыгымдар жөнүндөгү айлык маалыматтардын жоктугуна байланыштуу арадагы керектөө анын мурунку жылдагы үлүшүнүн негизинде бааланат.

Балык өстүрүүчүлүк, балык уулоочулук ички суулардан балык уулоону, аны алгачкы иштетүүнү; балык өстүрүү жана балык питомниктеринин жана балык фермаларынын ишмердиктери менен байланышкан кызмат көрсөтүүлөр. Бул тармак боюнча чыгарылыш 1-ФЧИ-микро аттуу 1-ФИ формасы боюнча жана мамлекеттик бюджеттин учурдагы чыгымдары жөнүндөгү маалыматтардан аныкталат.

Ыкчам (айлык) маалыматтар үчүн 28-балык формасы боюнча отчет пайдаланылат.

Өнөр жай – пайдалуу кендерди казуу; иштетүү өндүрүшү (иштетүү өнөр жайы); электр энергия, газ, буу жана кондицияланган аба менен камсыздоо (жабдуу); суу менен жабдуу, тазалоо, калдыктарды иштетүү жана кайра пайдалануучу чийки затты алуу. Пайдалуу кендерди казуу жаратылышта катуу тоо текте (көмүр жана кендер), суюк абалда (мунайзат) же газ түрүндөгү абалда (жаратылыш газы) кездешүүчү пайдалуу кендерди казууну камтыйт. Иштетүү өндүрүшү материалдарды, заттарды же алардын жаңы продукттардагы компоненттерин кайра иштетүү (механикалык иштетүү, физикалык жана химиялык өзгөртүү менен) менен байланышкан ишмердиктин бардык түрүн камтыйт. Электр энергия, газ, буу жана кондицияланган аба менен камсыздоо (жабдуу) электр энергия, газ, буу жана жылуу сууну туруктуу тарамдар боюнча (кабелдер, түтүк өткөргүчтөр, суу

өткөргүчтөр боюнча) бөлүштүрүүнү жана өнөр жай ишканаларына, турак жай секторлоруна сатуу камтыйт. Электр энергия, газ, буу жана кондицияланган аба өндүрүү, электр, жылуулук жана газ жабдуу тарамдарында технологиялык процесстер менен башкаруу жана акыркы колдонуучуларга берүү ошол эле бирдиктер менен ишке ашырылышы мүмкүн. Электр энергия, газ, буу жана жылуу сууну бөлүштүрүү менен алектенген бирдиктер өндүргөн кызмат көрсөтүүлөрүнүн негизги түрү боюнча бөлүнөт. Суу менен жабдуу, тазалоо, калдыктарды иштетүү жана кайра пайдалануучу чийки затты алуу калдыктардын ар түрдүү катуу жана суюк, өнөр жайлык жана тиричиликтик, ошондой эле бузулган түрлөрүн иштетүүнү (топтоо, кайра иштетүү жана жок кылуу) камтыйт. Ошондой эле сууну бөлүштүрүү боюнча ишмердик да кошулат, анткени ал агын сууларды иштетүү менен байланышкан.

Тармактын чыгарылышы боюнча алгачкы маалыматтар өз алдынча тендемде турган өнөр жай ишканаларынан, өнөр жай ишмердиги менен алектенген өнөр жайлык, айыл чарбалык көмөкчү ишканалардан, 1-таблицада көрсөтүлгөн формага ылайык отчет берген чакан ишканалардан жана калктын жеке ишкерлик ишмердигинен түзүлөт.

1-ө, 3-ө негизинде түзүлүүчү СО формасынын ишканаларынын алгачкы үч тиби үчүн өндүрүлгөн продуктунун көлөмү - “Продуктунун (иштердин, кызмат көрсөтүүлөрдүн) көлөмү” көрсөткүчү алынат жана 1-ФИ формасынан бүтпөгөн өндүрүштүн көлөмү - “Бүтпөгөн өндүрүштүн калдыктарынын өзгөрүшү” көрсөткүчү, ошондой эле заказ берүүчүнүн кайра иштетилген чийки затынын (иштетип алма чийки зат) төлөнбөгөн наркы кошулат. Электр энергия, газ бөлүштүрүү боюнча чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн көрсөткүчтөрү өндүрүштүн жана материалдык чыгымдардын көрсөткүчтөрүнөн бөлүштүрүүгө багытталган электр энергия жана газ боюнча маалыматтар, т.а., кийинки бөлүштүрүү үчүн сатылып алынган электр энергиянын жана газдын наркы боюнча кемитилет. Арадагы керектөө өндүрүшкө кеткен чыгымдардын толук түзүмүн чагылдарган 1-ФИ формасынын базасында эсептелинет.

Орто ишканалар үчүн чыгарылыштын жана орто аралык керектөөнүн эсеби үчүн 1-ФЧИ-микро формасы пайдаланылат. Ошону менен бирге чыгарылыш катары өндүрүлгөн продуктунун бүтпөгөн өндүрүштүн камдарынын өзгөрүүсү кошулган көлөмү алынат. Отчеттук формаларда кийин өндүрүлгөн продуктунун көлөмүнө өлчөнгөн сатылган продуктуларга кеткен чыгымдар чагылдырылат жана арадагы керектөө эсебинде пайдаланылат.

Жеке ишкердик ишмердиктин дүң чыгарылышын эсептөө үчүн №1-Ө тез (ЖИ) формасы колдонулат.

Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн жогоруда саналган ишканалардын түрлөрү боюнча түзүлгөн тармактык түзүм пайдаланылат.

Курулуш. Буга жалпы курулуш иштери, атайын курулуш иштери, турак үйлөрдү жана жарандык багыттагы объекттерди, өнөр жай имараттарын куруу, имараттарды жасалгалоо боюнча иштер кирет. Жаңы курулуш, ондоо, реконструкция, даяр конструкциялардан жана убактылуу имараттардан жана курулмалардан бүткөн имараттарды куруу да кирет. Өндүрүштүн узак мөөнөттүү тармагы болуп саналгандыгы менен өзгөчөлөнөт жана өндүрүүнү жана арадагы керектөөнү макулдашуу үчүн өндүрүү бүткөрүүнү эмес, аны өндүрүүнүн ченемин эске алат.

Тармактын чыгымдары боюнча маалыматтар 1-ФИ (ири жана орто) жана 1-ФЧИ-микро (чакан) формалары боюнча отчет берген ошол ишканалардан менен уюмдардан алынат. Тармактын орто аралык керектөөлөрүн аныктоо үчүн алгач өндүрүштөгү 1-ФИ формасы боюнча аныкталган арадагы керектөөнүн үлүшү эсептелет. Андан соң алынган аралык керектөөнүн үлүшү тармактын чыгарылышына көбөйтүлөт.

Ишканалардын жана уюмдардын жаңы курулушу боюнча чыгарылыштын көлөмү 2-инвест (жылдык) формасынын маалыматтарынын жана подряддык уюмдар тарабынан 1-кс формасы боюнча аткарылган капиталдык жана учурдагы ондоолор боюнча

маалыматтардын негизинде аныкталат, ал эми арадагы керектөө 1-ФИ формасындагы чыгарылыштагы арадагы керектөөнүн үлүшү боюнча эсептелет.

Жеке курулушчулар боюнча (үй чарбалар) чыгарылышты эсептөө үчүн жаңы курулуш менен тургузуулар чагылдырылган 1-ЖТК формасы пайдаланылат, андан кийин 1-КК формасынын маалыматтарынан подряддык уюмдар тарабынан жүргүзүлгөн имараттардын жана курулмалардын капиталдык жана учурдагы ондоолору кошулат. Арадагы керектөө анын 1-ФЧИ-микро формасы боюнча түзүлгөн чыгарылыштагы үлүшү боюнча эсептелинет.

Алдын ала айлык баалоолор 2-инвест (айлык) формасынын базасында чакан ишканалар жана жеке ишкерлер боюнча толук эсептелбеген көлөмү менен бирге ишке ашырылат, анткени чакан ишканалар боюнча отчеттуулук кварталдык мезгилдүүлүк менен гана берилет. Ошону менен бирге капиталдык салуулардын көлөмүнө имараттардын жана курулмалардын капиталдык жана күнүмдүк ондоолору кошулат жана жабдуулардын наркы эсептелинет. Чыгымдар жөнүндөгү айлык маалыматтар жок болгондугуна байланыштуу арадагы керектөө анын мурунку жылдагы үлүшүнүн негизинде бааланат.

Дүң жана чекене соода; автомобилдерди жана мотоциклдерди ондоо. Бул тармак автотранспорттук каражаттарды сатууну, техникалык тейлөөнү жана ондоону, дүң жана чекене сооданы, комиссиялык агенттер аркылуу соода кылууну камтыйт. Соода ишканаларынын продукцияларын чыгаруу кошумча нарк салыгы эсептен чыгарылган сатуу жана сатып алуу бааларындагы сатылган товарлардын наркынын ортосундагы айырманы көрсөтүүчү соода кошмо баасы менен өлчөнөт. Соода кошмо баасы өзү менен бирге жүгүртүүнүн коромжуларын жабууга жана пайданы түзүүгө пайдаланылган соода уюмдарынын дүң кирешесин көрсөтөт.

Соода боюнча чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн эсептери 1-ФИ (соода) формасынын негизинде жүргүзүлөт. Товар жүгүртүү 1-соода формасында чагылдырылат.

Чакан ишканалар боюнча чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн эсептери үчүн 1-ФЧИ-микро формасы боюнча маалыматтар пайдаланылат.

Уюштурулбаган соода боюнча чыгарылыш (юримдикалык жакты түзбөгөн жеке ишкерлер) эксперттик жол менен аныкталган дүң кирешеден (товар жүгүртүүнүн 50 пайызга жакыны) жана мамлекеттик эмес менчик формасынан түзүлгөн арадагы керектөөдөн түзүлөт.

Сооданын кошумча дүң наркын алдын ала баалоодо товар жүгүртүүнүн физикалык көлөмүнүн индекси жана КБИ (товар жүгүртүүгө өлчөнгөн) менен экстраполяцияланган отчеттук маалыматтар пайдаланылат.

Транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоо. Ырааттама менен же ырааттамасыз иштеген жүргүнчү жана жүк темир жолу, өткөрмөтүтүк, автомобиль, суу жана аба транспортун; көмөкчү жана кошумча транспорт ишмердигин (терминалдардын жана токтотуучу жайлардын ишмердиги, жүктөрдү, аларды сактоону транспорттук иштетүү, транспорт жабдууларын айдоочусу же оператору менен ижаралоо) камтыйт. Ошондой эле почталарды жана жөнөтмөлөрдүн бөлүнүшүн, улуттук почтанын жана башка чабарман уюмдарынын кызмат көрсөтүүлөрүн чагылдырган почта жана чабарман ишмердигин да камтыйт.

Суу, шаар жана жол транспорту, өткөрмөтүтүк боюнча ташуу, көмөкчү транспорт ишмердиги, почта жана чабарман ишмердиги боюнча чыгарылыш жана арадагы керектөө 1-ФИ жана 1-ФЧИ-микро формаларынан түзүлөт.

Темир жол транспорту боюнча чыгарылыш жана арадагы керектөө 67-темир жол (фин) жана 1-ФЧИ-микро формалары, аба транспорту боюнча чыгарылыш жана арадагы керектөө 67-га (фин) формасы боюнча аныкталат.

Жеке ишкердик ишмердиги менен алектенген адамдардын транспорттору боюнча чыгарылыш 5-ах формасы боюнча отчет берген ишканалар боюнча түзүлгөн 1 тоннага же жүргүнчү километрге саналган кирешелердин негизинде эсептелинет. Арадагы керектөө

транспорттун тийиштүү түрүндөгү менчиктин жеке формасы боюнча түзүлгөн 1-ФЧИ-микро боюнча чыгарылыштагы салыштырма салмак боюнча эсептелинет.

Транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоонун кошумча дүң наркын баалоодо жүк жана жүргүнчү жүгүртүүнүн физикалык көлөмүнүн индекси жана жүк ташуулардын тарифтеринин бааларынын индекстери, жүргүнчү ташуулардын экстраполяцияланган КБИ мурунку жылдын отчеттук маалыматтары пайдаланылат; почта жана чабарман ишмердиги – физикалык көлөмдүн индекстери жана почта байланышынын бааларынын индекстери.

Мейманканалардын жана ресторандардын ишмердиги. Мейманканалардын жана ресторандардын кызмат көрсөтүүлөрүн, рестораны жок мейманканалардын кызмат көрсөтүүлөрүн, жаштардын туристтик лагерлеринин жана туристтик тоо базаларынын кызмат көрсөтүүлөрүн, кемпингдердин, кыска мөөнөттүү жашоо үчүн керек болгон башка жайлардын кызмат көрсөтүүлөрүн, ресторандардын, барлардын, ишканалардагы жана мекемелердеги ашканалардын кызмат көрсөтүүлөрүн, керектөөчүлөргө даяр тамак-аштарды жеткирип берүү кызмат көрсөтүүлөрүн камтыйт.

Мейманканалар боюнча чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн эсеби үчүн 1-ФИ жана 1-ФЧИ-микро формалары пайдаланылат. Жеке ишкердик ишмердик боюнча чыгарылыш соода каттоосунун жыйынтыгы боюнча, арадагы керектөө 1-ФЧИ-микро формасы боюнча түзүлгөн үлүш боюнча жүргүзүлөт.

Негизги баалардагы ресторандардын чыгарылышы анын товар жүгүртүүсүнө тендештирилген (тактап айтканда, ал сатылган салуулардын башка тамак-аш даярдоодо пайдаланылган жана иштетилбей сатылган азыктардын наркын камтыйт). Чыгарылыш менен арадагы аныктоодо 1-ФИ (соода) жана 1-ФЧИ-микро формаларынын маалыматтары пайдаланылат.

Мейманканалар жана ресторандар боюнча кошумча дүң наркты алдын ала баалоодо физикалык көлөмдүн индекси жана КБИ бааларынын тийиштүү индекстери менен экстраполяцияланган мурунку жылдагы отчеттук маалыматтар пайдаланылат.

Маалымат жана байланыш. Маалыматтык продукттарды өндүрүүнү жана жайылтууну, бул продукттарды берүүгө же бөлүүгө мүмкүн болгон каражаттарды жайгаштырууну, эсептөө каражаттары менен байланышкан ишмердикти, маалыматтык кызмат көрсөтүүлөрдү, байланыш кызмат көрсөтүүлөрүн, маалыматтарды иштетүү боюнча ишмердикти камтыйт.

Төмөнкүлөр кирет: басма ишмердиги (китептерди, журналдарды жана мезгилдүү басылмаларды, даректүү китептерди жана башка басылмаларды, анын ичинде сүрөттөрдү, гравюраларды, календарларды, афишаларды басып чыгаруу, искусство чыгармаларын көчүрүү ж.б.), ошондой эле программалык камсыздоолор, кинотасмаларды, видео жана телевизиондук программаларды чыгаруу жана коюу. Үн жазуу жана обон чыгаруу; радио берүү жана теле көрсөтүү; байланыш; маалыматтык технологиялар жаатындагы кызматтарды көрсөтүү жана башка маалыматтык кызматтарды көрсөтүү.

Байланыш ар түрдүү байланыш каражаттарынын жардамы менен маалыматтарды, т.а., сүрөттөрдү, үн сигналдарын, цифралык маалыматтарды, текстти, үн маалыматтарын кабелдик, радио трасляциялык, релейлик же спутниктик; телефондук, телеграфтык байланыш жана телекс аркылуу берүүнү жана кабыл алууну камтыйт. Ошону менен бирге берүүчү түзүлүштөр ар түрдүү технологияларды (бир же башкалар менен аралаш) пайдалануу менен иштеши мүмкүн. Кызматтарды көрсөтүү түзүү процессинен эмес, мазмундуу бөлүгүн берүүдөн гана түзүлөт.

Эсептөө техникасы жана маалыматтык тейлөө жаатындагы ишмердикке кирет: программалык камсыздоолорду иштеп чыгуу (жазуу), модификациялоо, контроль жана коштоо; компьютердик жабдууларды, программалык камсыздоолорду жана коммуникациялык технологияларды бириктирүүчү эсептөө системасын пландаштыруу жана долбоорлоо; сайтты башкаруу жана кардарлардын (колдонуучулардын) эсептөө системаларын жана (же) маалыматтарды иштетүү каражаттарын эксплуатациялоо;

Интернеттеги издөө порталдарынын (Web-порталдар) ишмердиги, маалыматтарды иштетүү жана жайгаштыруу, ошондой эле негизги максаты маалым менен камсыздоо болуп саналган башка ишмердиктер.

Маалымат жана байланыш боюнча рыноктук чыгарылыш жана арадагы керектөө өз алдынча тендемде турган чарбалык эсептик ишканалардын жана 1-ФИ жана 1-ФЧИ-микро формалары боюнча отчет берген чакан ишканалардын кирешелеринин суммасы катары аныкталат.

Рыноктук эмес чыгарылыш кинотасмаларды, видео жана теле берүү программаларын чыгарууну, үн жазууларды жана обон чыгарууларды; басма ишмердигин; мамлекеттик бюджеттин эсебинен радио берүү жана теле көрсөтүүлөрдү камтыйт. Чыгаруу жана арадагы керектөө ушул максаттарга негизги капиталга керектөө кошулган учурдагы чыгымдар боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары менен аныкталат.

Жеке ишкерлер тарабынан көрсөтүлгөн кызматтарды чыгаруу 3-кызмат көрсөтүүлөр формасынын маалыматтары боюнча эсептелет. Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн 1-ФЧИ-микро формасынан алынган арадагы керектөөнүн үлүшү пайдаланылат.

Маалымат жана байланыш боюнча кошумча дүң наркты алдын ала баалоодо физикалык көлөмдүн индекстери жана баалардын индекстери менен экстраполяцияланган мурунку жылдагы отчеттук маалыматтар пайдаланылат.

Финансылык ортомчулук жана камсыздандыруу. Финансылык ортомчулук боюнча ишмердикти, анын ичинде камсыздандырууну жана пенсиялык камсыздоону, ошондой эле көмөкчү финансылык ишмердикти жана алар менен байланышкан коммерциялык негизде көрсөтүлгөн финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү (холдинг-компаниялардын, инвестициялык фонддордун жана башка финансылык уюмдардын ишмердиги) камтыйт.

Финансылык ортомчулук Улуттук банктын, коммерциялык банктардын, аманат банктарынын жана башка финансылык-насыя уюмдарынын (финансылык корпорациялар, насыя бирликтери, инвестициялык фонддор жана күрөөканалар) кызмат көрсөтүүлөрүн; финансылык лизингди камтыйт.

Улуттук банктын кызмат көрсөтүүлөрүнүн чыгарылышы учурдагы чыгымдар боюнча аныкталат. Чыгарылыштын жана арадагы керектөөлөрдүн эсеби 1-КРУБ формасында чагылдырылган банктын учурдагы чыгымдары жөнүндөгү маалыматтардын негизинде жүргүзүлөт.

Коммерциялык банктардын кызмат көрсөтүүлөрүнүн чыгарылышы эки типтеги кызмат көрсөтүүлөрдөн түзүлөт: кыйыр түрдө өлчөнүүчү финансылык ортомчулуктун кызмат көрсөтүүлөрү (КӨФОК) жана башка банк кызмат көрсөтүүлөрү. Коммерциялык банктар, аманат банктары, насыя бирликтери жана инвестициялык фонддор финансылык ортомчулуктун кызмат көрсөтүүлөрүнүн негизги өндүрүүчүлөрү болуп саналат. Чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн бул мекемелер боюнча эсеби 1-КБ, 2-насыя жана 1-ИФ формаларынын негизинде жүргүзүлөт.

Камсыздандыруу камсыздандыруу компанияларын жана пенсиялык камсыздоону камтыйт. Камсыздандыруу компаниялары жеке жана юридикалык жактарды камсыздандыруунун (өмүрдү, кырсыктан, оорулардан ж.б.) бардык түрлөрү боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү көрсөтөт. Камсыздандыруу компаниялары боюнча чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн эсеби 1-КК формасы боюнча статистикалык отчеттун маалыматтарынын негизинде жүргүзүлөт.

Пенсиялык камсыздоо пенсиялык фонддордун кызмат көрсөтүүлөрүн камтыйт. Пенсиялык фонддордун кызмат көрсөтүүлөрүн чыгаруу негизги капиталдын керектөөсү кошулуп эсептелген учурдагы чыгашалардын өлчөмүндө аныкталат. Пенсиялык камсыздоо боюнча чыгарылыштын жана арадагы керектөөнү аныктоо үчүн пенсиялык фонддордун

отчеттору (КР Социалдык фонд Жыйынтыктоочу тендем) маалымат булагы катары кызмат кылат.

Көмөкчү финансылык-ортотмчулук ишмердиктин кызмат көрсөтүүлөрү финансылык рынокту башкаруу кызмат көрсөтүүлөрүн (фондук, валюталык-фондук биржалар), фонддук баалуулуктары бар биржа операциялар боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү, баалуу кагаздар жана валюталар менен операцияларды ишке ашыруучу далдалдык, маклердик, дилердик фирмалардын кызмат көрсөтүүлөрүн жана алмаштыруу бюролорунун кызмат көрсөтүүлөрүн камтыйт. Көмөкчү финансылык ортомчулардын чыгарылышы жана арадагы керектөөсү 1- ФБ жана 1-ФИ формаларынын негизинде аныкталат. Алмашуу бюросу боюнча отчет бербеген ишканаларга толук эсептеп чыгуу жүргүзүлөт. Чакан ишканалар боюнча дүң чыгарылыш жана арадагы керектөөнүн эсеби үчүн 1-ФЧИ-микро формасы пайдаланылат.

Отчеттук жылдагы тармактын кошумча дүң наркын рыноктук кызмат көрсөтүүлөр боюнча алдын ала баалоодо кварталдык отчеттордун маалыматтары пайдаланылат. Ошону менен бирге КӨФӨК тармактын арадагы керектөөсүнө кошулду. Отчеттук жылдагы рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөрдүн баалоосу мурунку жылдын маалыматтарына тендештирилет.

Кыймылсыз мүлк операциялары. Ижара берүүчүлөрдүн, кыймылсыз мүлктү сатуу же сатып алуу боюнча агенттердин же ортомчулардын, кыймылсыз мүлк агенттиктеринин ишмердиктерин, кыймылсыз мүлктү баалоо же насыя берүүчүлөрдөн карызды төккөндөн кийин кайтарылуучу мүлктөрдү алууну камтыйт. Бул ишмердик жеке кыймылсыз мүлккө же ижараланган, анын ичинде үчүнчү тараптын эсебинен ижараланган кыймылсыз мүлккө карата ишке ашырылат. Ошондой эле кыймылсыз мүлктү башкарууну жана кыймылсыз мүлккө болгон менчик укуктарын аныктоону да камтыйт.

Кыймылсыз мүлк операциялары боюнча чыгарылыш турак жай фондун эксплуатациялоо боюнча кызмат көрсөтүүлөрдөн түзүлөт. Жеке чарбаны кошпогондогу турак жай чарба боюнча дүң чыгарылыш 1-турфонд формасы боюнча негизги капиталды керектөө боюнча маалыматтарды кошуу менен чыгашалардын негизинде эсептелет. Арадагы керектөө тийиштүү чыгашалардан түзүлөт.

Жеке турак жай фонду боюнча алгач менчиктештирилген квартиранын ээсинин эксплуатациялык чыгашаларынын акысынан турган жеке турак жайда жашоо боюнча кызмат көрсөтүүлөрдүн шарттуу чегерилген акысынын наркы (1-турфонду), жеке турак жайдын учурдагы ондоосу үчүн сатылып алынган материалдардын наркы (3-соода), курулуш уюмдары жана жеке жактар тарабынан аткарылган учурдагы ондоонун наркы (үй чарбалардын бюджеттеринин изилдөөсүнөн), жер салыгы (мамлекеттик бюджеттен) аныкталат жана негизги капиталдын керектөөсү кошулат. Алынган көрсөткүчкө үй чарбалардын бюджеттеринин изилдөөсүнүн маалыматтары боюнча турак жайларды жалдоодон түшкөн кирешелер кошулат. Жогоруда саналган бардык беренелер жарандардын менчигинде турган турак жай фонду боюнча дүң чыгарылышты түзөт. Арадагы керектөөгө кирет: эксплуатациялык чыгашалар, жеке турак жайды учурдагы ондоо үчүн керек болгон материалдардын наркы.

Кыймылсыз мүлк операциялары ишмердигинин негизги түрү болуп саналган ишканалар боюнча чыгарылыш жана арадагы керектөө 1-ФИ формасы боюнча аныкталат. Чакан ишканалар үчүн чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн эсеби үчүн 1-ФЧИ-микро формасы пайдаланылат.

Мамлекеттик мүлктөрдү ижарага берүүдөн түшкөн кирешелер мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттон алынат. Арадагы керектөө эсептелинбейт, т.а., кошумча дүң нарк чыгарылышка барабар болот.

Тармактын кошумча дүң наркын рыноктук кызмат көрсөтүүлөр боюнча алдын ала баалоодо иштегендердин санынын индекси жана ишмердиктин тийиштүү түрү боюнча экстраполяцияланган КБИ мурунку жылдын отчеттук маалыматтары пайдаланылат.

Отчеттук жылдын рыноктук эмес баалоосу мурунку жылдын маалыматтарына тендештирилет.

Кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик. Укук, бухгалтериялык эсеп, башкаруу, архитектура, инженердик изилдөөлөр, техникалык сыноолор жана контроль жаатындагы ишмердикти; илимий изилдөөлөрдү жана иштелмелерди; башка кесиптик, илимий жана техникалык ишмердикти камтыйт.

Укук, бухгалтериялык эсеп, башкаруу, архитектура, инженердик изилдөөлөр, техникалык сыноолор жана контроль жаатындагы ишмердик укук, бухгалтериялык эсеп жана аудит жаатындагы ишмердикти, борбордук (башкы) кеңселердин ишмердигин жана башкаруу жаатындагы ишмердикти камтыйт (коммерциялык ишмердик жана башкаруу маселелери, бюджеттик жана финансылык пландаштыруу жаатындагы маселелер боюнча консультация берүү жана көмөктөшүү). Ошондой эле архитектура, инженердик изилдөөлөр жаатындагы ишмердик жана бул тармактарда техникалык консультацияларды берүүнү (физикалык, химиялык жана башка ар түрдүү продукттардын жана материалдардын сыноолорун өткөрүү) да камтыйт.

Чыгарылыш рыноктук жана рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөрдөн түзүлөт. Рыноктук чыгарылыш жана арадагы керектөө өз алдынча тендемде турган чарбалык эсеп ишканаларынын жана 1-ФИ жана 1-ФЧИ-микро формалары боюнча отчет берген чакан ишканалардын кирешелеринин суммасы катары аныкталат.

Рыноктук эмес чыгарылыш архитектура жана илимий изилдөөлөр, ошондой эле техникалык сыноолор жана контролдор жаатындагы ишмердикти камтыйт. Чыгарылыш жана арадагы керектөө ушул максаттарга негизги капиталга керектөө кошулган учурдагы чыгашалар боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары менен аныкталат.

Жеке ишкерлер тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтардын чыгарылышы 3-кызмат көрсөтүүлөр формасынын маалыматтары боюнча эсептелет. Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн 1-ФЧИ-микро формасынан алынган арадагы керектөөнүн үлүшү пайдаланылат.

Илимий изилдөөлөр жана иштелмелер табигый жана техникалык илимдер, биотехнология, коомдук жана гуманитардык илимдер жаатындагы изилдөөлөрдү камтыйт.

Чыгарылыш рыноктук жана рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөрдөн түзүлөт. Рыноктук чыгарылыш жана арадагы керектөө өз алдынча тендемде турган чарбалык эсеп ишканаларынын жана 1-ФИ жана 1-ФЧИ-микро формалары боюнча отчет берген чакан ишканалардын кирешелеринин суммасы катары аныкталат.

Рыноктук эмес чыгарылыш мамлекеттик бюджеттин эсебинен жүргүзүлгөн илимий изилдөөлөр жана иштелмелер жаатындагы ишмердикти камтыйт. Чыгарылыш жана арадагы керектөө ушул максаттарга негизги капиталга керектөө кошулган учурдагы чыгашалар боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары менен аныкталат.

Башка кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик жарнама агенттиктеринин ишмердигин, ЖМКнын жарнама кызмат көрсөтүүлөрүн көрсөтүү боюнча ишмердигин, рыноктун конъюктурасын жана коомдук ой-пикирди изилдөөнү, фотография жаатындагы ишмердикти, жазуу жана оозеки түрдөгү котормону, ветеринардык ишмердикти камтыйт.

Чыгарылыш рыноктук жана рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөрдөн түзүлөт. Рыноктук чыгарылыш жана арадагы керектөө өз алдынча тендемде турган чарбалык эсеп ишканаларынын жана 1-ФИ жана 1-ФЧИ-микро формалары боюнча отчет берген чакан ишканалардын кирешелеринин суммасы катары аныкталат.

Рыноктук эмес чыгарылыш мамлекеттик бюджеттин эсебинен жүргүзүлгөн кесиптик, илимий жана техникалык ишмердикти, ошондой эле ветеринардык ишмердикти камтыйт. Чыгарылыш жана арадагы керектөө ушул максаттарга негизги капиталга керектөө кошулган учурдагы чыгымдар боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары менен аныкталат.

Жеке ишкерлер тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтардын чыгарылышы 3-кызмат көрсөтүүлөр формасынын маалыматтары боюнча эсептелет. Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн 1-ФЧИ-микро формасынан алынган арадагы керектөөнүн үлүшү пайдаланылат.

Тармактын кошумча дүң наркын рыноктук кызмат көрсөтүүлөр боюнча алдын ала баалоодо иштегендердин санынын индекси жана ишмердиктин тийиштүү түрү боюнча экстраполяцияланган КБИ мурунку жылдын отчеттук маалыматтары пайдаланылат. Отчеттук жылдын рыноктук эмес баалоосу мурунку жылдын маалыматтарына тендештирилет.

Административдик жана көмөкчү ишмердик. Ижара операцияларын жана мүлктүк финансылык эмес баалуулуктардын тапшырыкчыларынын белгилүү мезгилдүү төлөөдөгү лизингин камтыйт. Жумуштуулук жаатындагы ишмердик; туристтик агенттиктер жана тuroператорлор, тосмолоо жана туризм чөйрөсүндөгү башка ишмердик, ошондой эле изилдөөлөрдү жүргүзүү жана коопсуздукту камсыздоо, имараттарды тейлөө жана ландшафтты өзгөртүү боюнча ишмердик, бизнести колдоого багытталган административдик жана башка кошумча ишмердик.

1-ФИ формасы жана чакан ишканалардын ишмердиги жөнүндөгү 1-ФЧИ-микро формасы отчеттору чарбалык эсеп ишканаларынын ишмердиктин көрсөтүлгөн түрлөрү боюнча чыгарылышынын жана арадагы керектөөлөрүнүн эсеби үчүн негизги маалымат булагы болуп саналат.

Жеке ишкерлер тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтардын чыгарылышы 3-кызмат көрсөтүүлөр формасынын маалыматтары боюнча эсептелет. Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн 1-ФЧИ-микро формасынан алынган арадагы керектөөнүн үлүшү пайдаланылат.

Бюджеттик каржылоодо турган уюмдардын кызмат көрсөтүүлөрүн чыгарылышы жана арадагы керектөөлөрү ушул максаттарга негизги капиталдын керектөөсү кошулган учурдагы чыгымдар боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары менен аныкталат.

Тармактын кошумча дүң наркын рыноктук кызмат көрсөтүүлөр боюнча алдын ала баалоодо иштегендердин санынын индекси жана ишмердиктин тийиштүү түрү боюнча экстраполяцияланган КБИ мурунку жылдын отчеттук маалыматтары пайдаланылат. Рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөр боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылгандыгы тууралуу отчеттун маалыматтары жана 4-ФИН формасынын отчету пайдаланылат. Отчеттук жылдын рыноктук эмес баалоосу мурунку жылдын маалыматтарына тендештирилет.

Мамлекеттик башкаруу жана коргоо; милдеттүү социалдык камсыздоо. Жалпы мүнөздөгү жана социалдык программалардын мамлекеттик башкаруу ишмердигин, жалпы коомго мамлекеттин кызматтарын көрсөтүүнү жана милдеттүү социалдык камсыздоо жаатындагы ишмердикти камтыйт.

Мамлекеттик бюджеттин эсебинен каржыланган бюджеттик мекемелердин чыгарылышы жана арадагы керектөөлөрү негизги капиталды керектөө боюнча маалыматтарды чыгарылышка кошуу менен мамлекеттик башкарууну, укук коргоо органдарын күтүүгө, коргоого кеткен учурдагы чыгымдардын өлчөмүндөгү мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары боюнча аныкталат. Мындан сырткары

чыгарылышка жана арадагы керектөөгө республиканын Төлөм тендеминде чагылдырылган техникалык жардам (кызмат көрсөтүүлөр) боюнча маалыматтар кошулат.

Бюджеттен сырткаркы мамлекеттик фонддордун (социалдык фонддор, милдеттүү медициналык камсыздандыруу фонддору) чыгарылышы алардын аппараттарын күтүүгө кеткен учурдагы чыгашалардын өлчөмүндө аныкталат.

Алдын ала баалоодо негизги капиталга керектөө боюнча маалыматтарды чыгарылышка кошуу менен мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары пайдаланылат.

Билим берүү. Мектепке чейинки, башталгыч, орто, жогорку билим берүү ишмердиктерин, ошондой эле билим берүү жаатындагы башка билим берүүчү жана көмөкчү ишмердиктерди камтыйт.

Бюджеттик уюмдардын чыгарылышы жана арадагы керектөөлөрү ушул максаттарга негизги капиталдын керектөөсү кошулган учурдагы чыгымдар боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары менен аныкталат.

Чарбалык эсеп ишканаларынын чыгарылышы жана арадагы керектөөлөрү 1-ФИ жана 1-ФЧИ-микро формаларынын маалыматтары боюнча эсептелинет.

Жеке ишкерлер тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтардын чыгарылышы 3-кызмат көрсөтүүлөр формасынын маалыматтары боюнча эсептелет. Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн 1-ФЧИ-микро формасынан алынган арадагы керектөөнүн үлүшү пайдаланылат.

Коомдук фонддордун, коммерциялык эмес уюмдардын эсебинен жана гранттык негизде каржыланган билим берүү уюмдарында чыгарылыш жана арадагы керектөө 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасынын маалыматтары боюнча билим берүүнүн чыгашаларынын негизги капиталга керектөө боюнча маалыматтардын чыгарылышына кошулган учурдагы чыгашалардын суммасы катары эсептелинет.

Кошумча дүң наркты рыноктук кызмат көрсөтүүлөр боюнча алдын ала баалоодо иштегендердин санынын индекси жана билим берүүгө экстраполяцияланган КБИ мурунку жылдын отчеттук маалыматтары пайдаланылат. Рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөр боюнча 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасынын маалыматтары жана мамлекеттик бюджеттин аткарылгандыгы тууралуу отчет билим берүүнүн чыгымдарынын негизги капиталдын керектөөсү боюнча маалыматтардын чыгарылышына кошулган учурдагы чыгашалардын суммасы катары пайдаланылат.

Саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөө. Оорукана мекемелерин (кенири тармактагы оорукана, адистештирилген оорукана, төрөт үйлөр, санатория-курорттук мекемелер жана стационарлары бар башка дарылоо мекемелери), ошондой эле улгайган жана эмгекке жөндөмсүз жактарды жашоо менен камсыздоо жана камсыздабоо менен калкты социалдык жактан тейлөө ишмердигин камтыйт. Ишмердиктин бул түрү боюнча дүң чыгарылыш боюнча алгачкы маалыматтар чарбалык эсеп жана бюджеттик уюмдардан, саламаттыкты сактоонун рыноктук кызматтарын көрсөтүүчү коммерциялык мекемелерден түзүлөт.

Бюджеттик уюмдардын чыгарылышы жана арадагы керектөөлөрү мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары боюнча жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Медициналык камсыздандыруу фондунун чыгашасы жөнүндө маалыматтардын негизинде негизги капиталдын керектөөсү боюнча маалыматтардын чыгашасына кошулган учурдагы саламаттыкты сактоонун чыгашаларынын суммасы катары аныкталат.

Чарбалык эсеп ишканаларынын чыгарылышы жана арадагы керектөөсү 1-ФИ жана 1-ФЧИ-микро формасынын маалыматтары боюнча эсептелет.

Жеке ишкерлер тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтардын чыгашасы 3-кызмат көрсөтүүлөр формасынын маалыматтары боюнча эсептелет. Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн 1-ФЧИ-микро формасынан алынган арадагы керектөөнүн үлүшү пайдаланылат.

Коомдук фонддордун, коммерциялык эмес уюмдардын эсебинен жана гранттык негизде каржыланган саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөө мекемелеринде чыгым жана арадагы керектөө 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасынын маалыматтары боюнча саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөөгө кеткен учурдагы чыгашалар катары негизги капиталды керектөө боюнча маалыматтарды кошуу менен эсептелет.

Рыноктук кызмат көрсөтүүлөр боюнча кошумча дүң наркты алдын ала баалоодо иштегендердин (рыноктук) санынын индекси жана саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөөгө экстраполяцияланган КБИ мурунку жылдын отчеттук маалыматтары пайдаланылат. Рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөр боюнча 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасынын жана саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөөгө кеткен учурдагы чыгашалар катары негизги капиталды керектөө боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары пайдаланылат.

Искусство, көңүл ачуу жана эс алуу. Искусство жана маданий-массалык көңүл ачуучу иш-чараларды өткөрүү жаатындагы артисттик жана башка ишмердикти камтыйт. Китепканалардын, архивдердин, музейлердин жана башка маданий мекемелердин, ошондой эле кумар оюндарын жана мелдештерди уюштурууну, эс алуу жана көңүл ачуу боюнча спорттук жана башка ишмердиктерди уюштурууну камтыйт.

Чарбалык эсеп ишканаларынын чыгарылышы жана арадагы керектөөсүнүн эсеби үчүн 1-ФИ формасы жана 1-ФЧИ-микро формасы боюнча чакан ишканалардын ишмердиги жөнүндөгү отчет маалыматтардын негизги булагы болуп эсептелет.

Бюджеттик каржылоодо турган уюмдардын кызмат көрсөтүүлөрүнүн чыгарылышы жана арадагы керектөөсү ушул максаттарга негизги капиталга керектөөнү кошуу менен керектелген учурдагы чыгашалар боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары боюнча аныкталат.

Коммерциялык эмес коомдук бирикмелердин кызмат көрсөтүүлөрүнүн чыгарылышы алардын негизги ишмердигин ишке ашыруу менен байланышкан учурдагы чыгымдар боюнча, 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасы боюнча бааланат. Чыгарылышка негизги капиталды керектөө кошулат. Арадагы керектөө учурдагы чыгымдардан түзүлөт.

Жеке ишкерлер тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтардын чыгарылышы 3-кызмат көрсөтүүлөр формасынын маалыматтары боюнча эсептелет. Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн 1-ФЧИ-микро формасынан алынган арадагы керектөөнүн үлүшү пайдаланылат.

Рыноктук кызмат көрсөтүүлөр боюнча кошумча дүң наркты алдын ала баалоодо иштегендердин (рыноктук) санынын индекси жана ишмердиктин тийиштүү түрү боюнча экстраполяцияланган КБИ мурунку жылдын отчеттук маалыматтары пайдаланылат. Рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөр боюнча 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасынын жана негизги капиталды керектөө боюнча маалыматтарды кошуу менен учурдагы чыгашалардын суммасы катары мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары пайдаланылат.

Башка тейлөө ишмердиги коомдук бирикмелердин жана уюмдардын ишмердигин, компьютерлерди ондоо, жеке керектелүүчү буюмдарды, тиричилик товарларын жана башка топтошууларга киргизилбеген жеке (персоналдык) тейлөөлөрдү камтыйт.

Коммерциялык эмес коомдук бирикмелердин кызмат көрсөтүүлөрүнүн чыгарылышы алардын негизги ишмердигин ишке ашыруу менен байланышкан учурдагы чыгашалар боюнча, 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасы боюнча бааланат. Чыгарылышка негизги капиталды керектөө кошулат. Арадагы керектөө учурдагы чыгашалардан түзүлөт.

Чарбалык эсеп ишканаларынын чыгарылышы жана арадагы керектөөсүнүн эсеби үчүн 1-ФИ формасы жана 1-ФЧИ-микро формасы боюнча чакан ишканалардын ишмердиги жөнүндөгү отчет маалыматтардын негизги булагы болуп эсептелет.

Бюджеттик каржылоодо турган уюмдардын кызмат көрсөтүүлөрүнүн чыгарылыш жана арадагы керектөөсү ушул максаттарга негизги капиталга керектөөнү кошуу менен керектелген учурдагы чыгашалар боюнча мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары боюнча аныкталат.

Жеке ишкерлер тарабынан көрсөтүлүүчү кызматтардын чыгарылышы 3-кызмат көрсөтүүлөр формасынын маалыматтары боюнча эсептелет. Арадагы керектөөнү аныктоо үчүн 1-ФЧИ-микро формасынан алынган арадагы керектөөнүн үлүшү пайдаланылат.

Рыноктук кызмат көрсөтүүлөр боюнча кошумча дүң наркты алдын ала баалоодо иштегендердин (рыноктук) санынын индекси жана ишмердиктин тийиштүү түрү боюнча экстраполяцияланган КБИ мурунку жылдын отчеттук маалыматтары пайдаланылат. Рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөр боюнча 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасынын жана негизги капиталды керектөө боюнча маалыматтарды кошуу менен учурдагы чыгашалардын суммасы катары мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун маалыматтары пайдаланылат.

1-таблица: Чыгарылыштын жана арадагы керектөөнүн учурдагы баалардагы алдын ала жана такталган эсептери үчүн маалымат булактары

Экономикалык ишмердиктин түрлөрү	Чыгарылыш		Арадагы керектөө	
	Алдын ала	Такталган	Алдын ала	Такталган
Айыл чарбасы, токой чарбасы жана балык уулоочулук	24-ач, 2-баалар, 28-балык	7-ач, 7-ЖКЧ, 24-ач, 26-ач, 29-ач, 2-баалар, 1-түшүм, 1-дч, 1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, мамбюджет, 28-балык		1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, 6-чыгымдар, мамбюджет
Пайдалуу кендерди казуу	1-ө	1-ФИ, 1-ө, 3-ө, 1-ФЧИ-микро, 1-калктын өнөр жай ишмердигин изилдөөнүн КИ бланктары		1-ФИ, 1-ФЧИ-микро
Иштетүү өндүрүшү (Иштетүү өнөр жайы)	1-ө 1-ө	1-ФИ, 1-п, 3-п, 1-ФЧИ-микро, калктын өнөр жай ишмердигин изилдөөнүн бланктары		1-ФИ, 1-ФЧИ-микро
Электр энергия, газ, буу жана кондицияланган аба менен камсыздоо (жабдуу)	1-ө 1-ө	ишмердигин изилдөөнүн бланктары		
Суу менен жабдуу, тазалоо, калдыктарды иштетүү жана кайра пайдалануучу чийки затты алуу				
Курулуш	2-инвест (айлык) 1-кк (айлык)	1-ФИ, 2-инвест, 1-кк (жылдык), 1-жтк		1-ФИ, 1-кк (жылдык), 1-ФЧИ-микро

Экономикалык ишмердиктин түрлөрү	Чыгарылыш		Арадагы керектөө	
	Алдын ала	Такталган	Алдын ала	Такталган
Дуң жана чекене соода; автомобилдерди жана мотоциклдерди оңдоо	1-соода	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, 1-соода,	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро,	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро,
Мейманканалардын жана ресторандардын ишмердиги	1-соода	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, 1-соода	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро,	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро
Транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоо		1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, 3-кызмат көрсөтүүлөр, ф.67- темир жол (фин), ф.67-га (фин),	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, ф.67-темир жол (фин), ф.67-га (фин)	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, ф.67-темир жол (фин), ф.67-га (фин)
Маалымат жана байланыш		1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, 3- кызмат көрсөтүүлөр, 2- байланыш, мамбюджет	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро,	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, мамбюджет
Финансылык ортомчулук жана камсыздандыруу	1-КБ, 2-насыя, 1-КРУБ, 1-КК, 1-ФБ	1-КБ, 2-насыя, 1-КРУБ, 1-КК, 1-ФБ, 1-ИФ, 1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, Соцфонддун жыйынтыктоочу тендеми, алмашуу бюросу боюнча өсүп жетүү	1-КБ, 2-насыя, 1-КРУБ, 1-КК, 1-ФБ, 1-ИФ, 1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, Соцфонддун жыйынтыктоочу тендеми	1-КБ, 2-насыя, 1-КРУБ, 1-КК, 1-ФБ, 1-ИФ, 1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, Соцфонддун жыйынтыктоочу тендеми
Кыймылсыз мүлк операциялары		1-ФИ, 1-туракфонд, 1-ФЧИ-микро, мамбюджет, 3 – кызмат көрсөтүүлөр, калктын бюджетинин изилдөөсү	1-ФИ, 1-туракфонд, 1-ФЧИ-микро, мамбюджет,	1-ФИ, 1-туракфонд, 1-ФЧИ-микро, мамбюджет
Кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик		1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, мамбюджет, 3 - кызмат көрсөтүүлөр, калктын бюджетинин изилдөөсү	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, мамбюджет,	1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, мамбюджет,
Административдик жана көмөкчү ишмердик		мамбюджет, 1-ФИ, 1-ФЧИ-микро, 3- кызмат көрсөтүүлөр	мамбюджет, 1-ФИ, 1-ФЧИ-микро,	мамбюджет, 1-ФИ, 1-ФЧИ-микро,
Мамлекеттик башкаруу жана коргоо, милдеттүү социалдык камсыздандыруу		Төлөм тендеми		мамбюджет,

Экономикалык ишмердиктин түрлөрү	Чыгарылыш		Арадагы керектөө	
	Алдын ала	Такталган	Алдын ала	Такталган
Билим берүү	мамбюджет, КБИ	4-фин (коммерциялык эмес уюмдар), 1- ФИ, 1-ФЧИ- микро, 3-кызмат көрсөтүүлөр		4-фин (коммер- циялык эмес уюмдар), 1- ФИ, 1-ФЧИ- микро
Саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөө	мамбюджет, КБИ	мамбюджет, ММКФ (медициналык камсыздандыруу фонду), 1-ФИ,4-фин (коммерциялык эмес уюмдар), 1-ФЧИ-микро,3- кызмат көрсөтүүлөр	Мамбюд- жет	мамбюджет, ММКФ, 1-ФИ, 4- фин (коммерция лык эмес уюмдар), 1-ФЧИ- микро
Искусство, көңүл ачуу жана эс алуу	мамбюджет, КБИ	1-ФИ, 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар), 1- ФЧИ-микро, мамбюджет, 3 - кызмат көрсөтүүлөр	мамбюджет	1-ФИ, 4- фин (коммер- циялык эмес уюмдар), 1- ФЧИ- микро, мамбюджет
Башка тейлөө ишмердиги	мамбюджет, КБИ	1-ФИ, 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар), 1- ФЧИ-микро, мамбюджет, 3 - кызмат көрсөтүүлөр	мамбюджет	1-ФИ, 4- фин (коммер- циялык эмес уюмдар), 1- ФЧИ- микро, мамбюджет

1.2. Мурунку жылдагы баалардагы ИДП

1993-жылдагы Улуттук эсептер тутумуна (УЭТ) ылайык номиналдык кошумча дүң наркты (КДН) мурунку жылдагы бааларда эсептөөнүн мыкты усулу кош дефляциялоо болуп саналат, бул чыгарылыштын бааларынын индексин (номиналдык чыгарылышты дефляциялоо үчүн) жана арадагы керектөөнүн бааларынын индексин (номиналдык арадагы керектөөнү дефляциялоо үчүн) пайдаланууну болжолдойт. Ошентип реалдуу КДН чыгарылыш менен арадагы керектөөнүн ортосундагы мурунку жылдагы баалардагы айырма катары эсептелет. Бирок бул усул экономикасы өткөөл болгон өлкөлөрдө эки себеп боюнча жакшы жайылган эмес. Биринчиден, арадагы керектөөнү дефляциялоо үчүн индекстер жок. Экинчиден, индекстердин эсебинде каталар бар болгондо КДНнын катасы өзгөчө арадагы керектөөнүн үлүшү жогору болгон тармактарда эки эсе көбөйтүлөт. Ушуга байланыштуу КДНны мурунку жылдагы бааларда кайра эсептөөдө түз дефляциялоо усулу колдонулат.

Ошону менен бирге КДНны мурунку жылдагы бааларда кайра эсептөөнүн эки усулу бар: номиналдык КДНны чыгарылыштын бааларынын индекси менен дефляциялоо жана КДНны мурунку жылдагы чыгарылыштын физикалык көлөмүнүн индекси менен экстраполяциялоо. Бир катар тармактарда физикалык көлөмдүн индекси катары бир убакта эмгектин өзгөрүлбөс өндүрүмдүүлүгүн болжолдогон иштегендердин санынын индекси пайдаланылат. 2-таблицада көрсөтүлгөндөй, ИДПны экономикалык ишмердиктин

түрлөрү боюнча кайра саноодо Улутстаткомдо жогоруда саналган усулдардын бардыгы колдонулат.

Алдын ала баалоолор жана такталган эсептер жүргүзүлөт. Алдын ала баалоолор ай сайын отчеттук мезгилден кийин 8-күнү жөнөкөйлөтүлгөн тартипте, ал эми такталган эсептер кийинки отчеттук жылдан кийин ноябрь айында жайылтылган схемада иштелип чыгарылат.

2-таблица: ИДПны мурунку жылдагы баада эсептөөнүн усулдары

Экономикалык ишмердиктин түрлөрү	Дефляциялоо	Экстраполяциялоо	
		Физикалык көлөмдүн индекси	Иштегендердин санынын индекси
Айыл чарбасы, токой чарбасы жана балык уулоочулук		x	x
Пайдалуу кендерди казуу		x	
Иштетүү өндүрүшү (Иштетүү өнөр жайы)		x	
Электр энергия, газ, буу жана кондицияланган аба менен камсыздоо (жабдуу)		x	
Суу менен камсыздоо, тазалоо, калдыктарды иштетүү жана кайра пайдалануучу чийки затты алуу		x	
Курулуш		x	
Дүң жана чекене соода; автомобилдерди жана мотоциклдерди оңдоо		x	
Транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоо		x	x
Мейманканалардын жана ресторандардын ишмердиги		x	
Маалымат жана байланыш		x	x
Финансылык ортомчулук жана камсыздандыруу			x
Кыймылсыз мүлк операциялары		x	x
Кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик			x
Административдик жана көмөкчү ишмердик			x
Мамлекеттик башкаруу жана коргоо, милдеттүү социалдык камсыздандыруу			x
Билим берүү			x
Саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөө			x
Искусство, көңүл ачуу жана эс ал			x
Башка тейлөө ишмердиги			x

Айыл чарбасы, токой чарбасы жана балык уулоочулук. Тармакты мурунку жылдагы бааларда эсептөөдө такталган эсептерде да, алдын ала баалоолордо да экстраполяциялоо усулу колдонулат: мурунку жылдын дүң чыгарылышы айыл чарба продукцияларынын физикалык көлөмүнүн индекси (товарлар боюнча) жана иштегендердин саны боюнча (кызмат көрсөтүүлөр боюнча) экстраполяцияланат.

Айыл чарба продукцияларынын физикалык көлөмүнүн индекси (товарлар боюнча) айыл чарба продукцияларынын бардык түрлөрү боюнча чарбалардын категориялары боюнча (мамчарбалар, жамааттык чарбалар, дыйкан, фермер чарбалар жана калктын жеке көмөкчү чарбалары) бөлүктө эсептелет жана айыл чарбасынын бардык чыгарылышын 100% камтыйт. Физикалык көлөмдүн индексин эсептөөдө (Ласпейрес) мурунку жылдагы орто баалар (бул учурда 2013-ж.) жана отчеттук жана мурунку жылдагы продукция пайдаланылат.

Товарлардын чыгарылышы боюнча алынган маалыматтар мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Кызмат көрсөтүүлөрдү реалдуу түрдө алуу үчүн айыл чарбасын тейлеген жалпы уюм боюнча иштегендердин санынын индексин экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Кызмат көрсөтүүлөр боюнча реалдуу түрдөгү КДН товарлар менен бирдей алынат.

Аңчылык жана токой чарбасы боюнча маалыматтарды мурунку жылдагы бааларда эсептөөдө такталган эсептерде экстраполяциялоо усулу колдонулат: мурунку жылдагы чыгарылыш иштегендердин санынын индекси менен экстраполяцияланат. Алдын ала баалоолордо 100 пайызга кабыл алынган көлөмдүн индекси гана пайдаланылат.

Жогоруда саналган тармактардын ар бири боюнча реалдуу чыгарылыштын алынган маалыматтары мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн тийиштүү үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Өнөр жай – пайдалуу кендерди казуу; иштетүү өндүрүшү (иштетүү өнөр жайы); электр энергия, газ, буу жана кондицияланган аба менен камсыздоо (жабдуу); суу менен жабдуу, тазалоо, калдыктарды иштетүү жана кайра иштетилүүчү чийки затты алуу. Тармакты мурунку жылдагы бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоодо экстраполяция усулу пайдаланылат. Мурунку жылдагы чыгарылыш боюнча маалыматтар өкүл товарларды (546) пайдалануу менен эсептелген жана өнөр жайдын бардык чыгарылышынын 85 пайызын камтыган өнөр жай продукциясынын физикалык көлөмүнүн индекси (Ласпейрас) менен экстраполяцияланат. Физикалык көлөмдүн индексин эсептөөдө мурунку жылдагы орточо баалар (бул учурда 2013-ж.) жана отчеттук жана мурунку жылдагы продукция пайдаланылат. Андан ары өнөр жайдын тармактары (ишмердиктин түрлөрү) боюнча алынган индекстер КДН түзүмүндө өлчөнөт, ошондой эле мурунку жылга жана физикалык көлөмдүн түзүлгөн индекси жалпы өнөр жай боюнча эсептерде колдонулат.

Реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтар мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн тийиштүү үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Курулуш. Тармакты мурунку жылдагы бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоодо экстраполяция усулу пайдаланылат. Мурунку жылдагы чыгарылыш боюнча маалыматтар куруу-монтаждоо иштеринин бааларынын индексинин негизинде алынган өсүү темпи менен экстраполяцияланат. Ошону менен бирге мурунку жылдагы арадагы керектөөнүн үлүшү сакталат.

Алдын ала баалоодо куруу-монтаждоо иштеринин бааларынын индексинин негизинде алынган өсүү темпин пайдалануу менен экстраполяциялоо усулу пайдаланылат.

Дүң жана чекене соода; автомобилдерди жана мотоциклдерди ондоо. Тармакты мурунку жылдагы бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоодо товар жүгүртүүнүн көлөмүнө өлчөнгөн КБИ пайдаланылып эсептелген сооданын түрлөрү боюнча физикалык көлөмдүн индекстерин экстраполяциялоо усулу пайдаланылат.

Сооданын ар бир түрү боюнча реалдуу чыгарылыштын алынган маалыматтары мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн тийиштүү үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Транспорт ишмердиги жана жүктөрдү сактоо. Транспортту мурунку жылдагы бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде чыгарылыш транспорттун түрү боюнча жүк жана жүргүнчү жүгүртүүнүн физикалык көлөмүнүн индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Алдын ала эсептөөдө да ушундай баалоо жүргүзүлөт.

Башка транспорттук көмөкчү ишмердик боюнча жүк жүгүртүүнүн орто өлчөнгөн индекси жүк транспортунун бардык түрү боюнча колдонулат. Почта жана чабарман ишмердиги боюнча почта ишмердиги боюнча физикалык көлөмдүн индекси менен экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Алдын ала эсептөөдө да ушундай баалоо жүргүзүлөт.

Транспорттун ар бир түрү боюнча реалдуу чыгарылыштын алынган маалыматтары мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн тийиштүү үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Мейманканалардын жана ресторандардын ишмердиги. Тармакты мурунку жылдагы бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде товар мурунку жылдагы чыгарылыш мейманканалар жана ресторандар боюнча физикалык көлөмдүн индекстерине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Алдын ала эсептөөдө да ушундай баалоо жүргүзүлөт.

Реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтар мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Маалымат жана байланыш. Тармактын рыноктук чыгарылышын мурунку жылдагы бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде мурунку жылдагы чыгарылыш электрондук байланыш боюнча өсүү темпине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Байланыш боюнча өсүүнүн темпи өндүрүштүк максаттар үчүн байланыштын жана КБИнин бааларынын индекстерин пайдалануу менен эсептелет.

Рыноктук эмес чыгарылышты салыштырма бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоодо мурунку жылдагы чыгарылыш бюджеттик чөйрөдө иштегендердин санынын индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат.

Реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтар мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Финансы ишмердиги. Тармактын рыноктук чыгарылышын мурунку жылдагы бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде банк ишмердиги, камсыздандыруу, пенсиялык камсыздоо жана башкалар боюнча айрым иштегендердин санынын индексин экстраполяциялоо усулу пайдаланылат.

Реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтар мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

КӨФОК мурунку жылдагы бааларда эсептөөдө финансылык уюмдардын кызмат көрсөтүүлөрү боюнча түзүлгөн эсептик индекс пайдаланылат.

Алдын ала баалоодо бюджеттик жана коммерциялык ишканаларда иштегендердин санынын индекси пайдаланылат.

Кыймылсыз мүлк операциялары. Тармактын чыгарылышын мурунку жылдагы бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде 1-турак жай фонд формасында чагылдырылган пайдаланууга берилген орточо жылдык турак жай аянтынын натыйжасында, муниципалдык турак жай фонду, мамлекеттик, коммерциялык жана бюджеттик фонддор, коомдук турак жай фонду, ЖСК жана жеке турак жай фонду боюнча өзүнчө эсептелген физикалык көлөмүнүн индексин экстраполяциялоо усулу пайдаланылат.

Алдын ала баалоодо бюджеттик жана коммерциялык ишканаларда иштегендердин санынын индекси жана турак жай тейлөөлөрүнүн КБИ пайдаланылат.

Реалдуу чыгарылыштын алынган маалыматтары мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн тийиштүү үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Кесиптик, илимий жана техникалык ишмердик. Чыгарылышты салыштырма бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоолордо чыгарылыш бюджеттик жана коммерциялык чөйрөдө иштегендердин санынын индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Арадагы керектөө мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлгөн реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтардан түзүлөт. Реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Административдик жана көмөкчү ишмердик. Ишмердиктин ушул түрү боюнча чыгарылышты эсептөөдө ишмердиктин ар бир түрү боюнча (ижара жана лизинг,

тиричилик буюмдарынын жана жеке керектөөчү буюмдардын, машиналардын жана жабдуулардын киреси, интеллектуалдык менчиктин жана ушул сыяктуу продукттардын (лизинги) өзүнчө алектенгендердин санынын индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат.

Жогоруда саналган ишмердиктин түрлөрүн түзүүчүлөрдүн ар бири боюнча реалдуу чыгарылыштын алынган маалыматтары мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн тийиштүү үлүшүнө көбөйтүлөт жана реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Алдын ала баалоодо бюджеттик жана коммерциялык ишканаларда иштегендердин санынын индекси пайдаланылат.

Мамлекеттик башкаруу жана коргоо; милдеттүү социалдык камсыздоо. Чыгарылышты салыштырма бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоолордо чыгарылыш бюджеттик жана коммерциялык чөйрөдө иштегендердин санынын индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат.

Арадагы керектөө мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлгөн реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтардан түзүлөт. Реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Билим берүү. Чыгарылышты салыштырма бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоолордо чыгарылыш бюджеттик жана коммерциялык чөйрөдө иштегендердин санынын индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Арадагы керектөө мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлгөн реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтардан түзүлөт. Реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Саламаттыкты сактоо жана калкты социалдык жактан тейлөө. Чыгарылышты салыштырма бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоолордо чыгарылыш бюджеттик жана коммерциялык чөйрөдө иштегендердин санынын индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Арадагы керектөө мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлгөн реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтардан түзүлөт. Реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Искусство, көңүл ачуу жана эс алуу. Чыгарылышты салыштырма бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоолордо чыгарылыш бюджеттик жана коммерциялык чөйрөдө иштегендердин санынын индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат.

Ишмердиктин ар бир түрү боюнча реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтар мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн тийиштүү үлүшүнө көбөйтүлөт жана Реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Башка тейлөө ишмердиги. Чыгарылышты салыштырма бааларда эсептөөдөгү такталган эсептерде жана алдын ала баалоолордо чыгарылыш бюджеттик жана коммерциялык чөйрөдө иштегендердин санынын индексине көбөйтүлгөн экстраполяциялоо усулу пайдаланылат. Арадагы керектөө мурунку жылы түзүлгөн арадагы керектөөнүн үлүшүнө көбөйтүлгөн реалдуу чыгарылыш боюнча алынган маалыматтардан түзүлөт. Реалдуу түрдөгү КДН кемитүү менен алынат.

Продукттарга салыктар. Продукттарга салыктар боюнча мурунку жылдагы эсептөөдө экономикалык ишмердиктин бардык түрүнүн кошумча дүң наркы боюнча түзүлгөн эсептик индекс пайдаланылат.

Продукттарга субсидиялар. Продукттарга субсидиялар боюнча мурунку жылдагы эсептөөдө экономикалык ишмердиктин бардык түрүнүн кошумча дүң наркы боюнча түзүлгөн эсептик индекс пайдаланылат.

2. ИДПны акыркы керектөөгө жана топтоого кеткен чыгашалардын суммасы катары эсептөө

2.1. Номиналдык ИДП (учурдагы бааларда)

Пайдалануу усулу менен эсептелген ички дүң продукт өзү менен бирге акыркы керектөөгө кеткен чыгашалардын суммасын көрсөтөт: жеке, мамлекеттик жана үй чарбаларын тейлеген коммерциялык эмес уюмдар, негизги капиталдын дүң топтому, материалдык жүгүртүү каражаттарынын камдарынын өзгөрүшү, баалуулуктардын таза сатылып алынуусу товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн таза экспорту (импортту эсептебегенде).

Үй чарбалардын акыркы керектөөгө кеткен чыгашасы. Үй чарбалардын акыркы керектөөлөрүн учурдагы баада аныктоо үчүн маалыматтардын бир нече булактары пайдаланылат: 1-соода, 3-соода, 3-кызмат көрсөтүүлөр формалары боюнча отчеттор, үй чарбалардын бюджеттеринин изилдөөлөр, айыл чарба продукттарынын тендемдери жана башка статистикалык маалыматтар.

Үй чарбалардын керектөө товарларына кеткен чыгашасы үй чарбалардын жана ишканалардын орто аралык керектөөлөр же топтом үчүн товар сатып алуусун кемитүү менен чекене сооданын товар жүгүртүүсү боюнча аныкталат. Чекене соода жүгүртүүнүн көлөмү 1-соода формасында чагылдырылат.

Рыноктук кызмат көрсөтүүлөрдүн чыгашасы арадагы керектөөгө пайдаланылган кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алууну кемитүү менен үй чарбалар тарабынан сатылып алынган кызмат көрсөтүүлөрдүн наркынын жалпы суммасы катары бааланат (иш сапарлар учурунда жашоо үчүн, курулуш жана оңдоо ж.б. боюнча тейлөөлөргө кеткен чыгымдар). Үй чарбалары тарабынан сатылып алынган кызмат көрсөтүүлөрдүн жалпы суммасы үй чарбаларга рыноктук кызматтарды көрсөтүүчү ишканалардын отчеттору боюнча (3-кызмат көрсөтүүлөр) отчет бербөөчү ишканаларга жана жеке жактарга көрсөтүлүүчү кызматтарга корректировка берүү менен эсептелет (толук эмес эсептөө чарбалардын бюджеттеринин изилдөөсү, рыноктук кызматтарды көрсөтүүчү ишканалардын каттоолорунун маалыматтары боюнча жүргүзүлөт).

Жеке керектөө үчүн өндүрүлгөн айыл чарба азыктарынын наркы ар бир продукт боюнча натуралдык жана нарктык түрдө түзүлүүчү жеке көмөкчү жана дыйкан (фермер) чарбалардагы айыл чарба продукцияларынын тендемдеринин негизинде аныкталат.

Мамлекеттик башкаруу органдарынын акыркы керектөөгө кеткен чыгашасы. Мамлекеттик башкаруу органдарынын акыркы керектөө боюнча алгачкы маалыматтары мамлекеттик бюджеттин учурдагы чыгашаларынын негизинде түзүлөт. Мамлекеттик башкаруу органдарынын акыркы керектөөлөрү өндүрүштүн жамааттык жана жеке кызмат көрсөтүүлөрдү көрсөтүүчү мамлекеттик башкаруу органдарынын акыркы керектөөлөрүн бөлүү менен эсеби боюнча түзүлгөн (т.а., өндүрүштүн эсебинен өткөрүлөт) мамлекеттик мекемелердин секторлорунун дүң чыгарылыша тендештирилет. Жамааттык кызмат көрсөтүүлөргө төмөнкүлөр кирет: айыл чарбасын (жерлерди сугаруу, топуракты химиялаштыруу ж.б.), токой чарбасын жана аңчылыкты тейлөө, илим жана фундаменталдык изилдөөлөр, башкаруу (республиканын Төлөм тендеминде чагылдырылган техникалык жардам боюнча маалыматтарды кошуу менен) жана коргоо, транспорт жана байланыш; жеке – турак жай-коммуналдык чарба, саламаттыкты сактоо, социалдык камсыздоо, билим берүү, маданият жана искусство. Андан кийин алынган көлөмдөн рыноктук товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү алып салуу менен эсептелинет жана калган көлөм мамлекеттин акыркы керектөөгө кеткен чыгымдарын чагылдырат.

Үй чарбаларын тейлеген коммерциялык эмес уюмдардын акыркы керектөөгө кеткен чыгашалары. Үй чарбаларын тейлеген коммерциялык эмес уюмдардын (ҮЧТКЭУ) акыркы керектөөгө кеткен чыгашасы бул уюмдардын үй чарбалары тарабынан акысыз же

экономикалык мааниге ээ эмес баалар менен көрсөтүлгөн керектөө товарларына жана кызмат көрсөтүүлөрүнө кеткен чыгашаларынан турат. Алардын чыгашаларын каржылоонун негизги булагы алардын мүчөлөрүнүн төгүмдөрү, курмандыктар жана башка трансферттер болуп саналат.

Үй чарбаларын тейлеген коммерциялык эмес уюмдардын (ҮЧТКЭУ) акыркы керектөөгө кеткен чыгашаларына коммерциялык эмес уюмдардын (кесиптик бирликтер, фонддор, бирликтер, партиялык жана диний уюмдар ж.б.) акыркы керектөөгө кеткен чыгашасы кирет. Коммерциялык эмес уюмдардын акыркы керектөөгө кеткен чыгашаларынын эсеби үчүн 4-фин (коммерциялык эмес уюмдар) формасы маалымат булагы болуп саналат. Коомдук уюмдардын рыноктук эмес кызмат көрсөтүүлөрүнүн чыгашасы 4-фин формасынын маалыматтары боюнча бааланат.

Негизги капиталдын дүң топтому. Геологиялык чалгындоолор иштеринин тапшырыкчылары тарабынан эсептелген негизги капиталдын дүң топтому боюнча алгачкы маалыматтар, негизги топтогу малдардын жана токой тигүүлөрдүн наркынын өсүшү; чыгашалар: ЭЭМ үчүн программалык камсыздоо жана маалыматтар базасын, адабий жана көркөм чыгармалардын түпнускаларын түзүү жана сатып алууга, негизги фонддорду капиталдык оңдоого, ошондой эле жабдууларды жана аспаптарды, узак мөөнөттүү колдонуудагы буюмдарды жана китепканалар үчүн китептерди сатып алууга кеткен чыгымдар, менчик укугун өндүрүштүк эмес активдерге берүү менен байланышкан чыгашаларга; бүтө элек курулуштун камдарын өзгөртүүгө. Мындан сырткары негизги капиталдын дүң топтомуна бекер түшүүчү негизги капитал кирет жана экспортко кеткен негизги капитал эсептелет.

Негизги капиталга инвестициялар курулуштун консервациясына кеткен чыгымдар, ошондой эле арзан баалуу жана тез бузулуучу буюмдардын жана алардын эскирүүлөрүнүн наркы чыгарылган 2-инвест формасы боюнча берилүүчү капиталдык салымдар жөнүндө маалыматтардын негизинде эсептелет.

Мамлекеттик бюджеттин жана башка булактардын эсебинен жүргүзүлгөн геологиялык чалгындоолорго кеткен чыгашалар 1-инвест жана 2-инвест формалардын негизинде аныкталат.

Негизги топтогу малдардын наркынын өсүүсү калдык наркы боюнча негизги фонддордун тендеми боюнча (эскирүүнү эсептен чыгаруу (эскирүүнү эсептебегенде) түшүүлөр менен кетүүлөрдүн ортосундагы айырма катары аныкталат, токой тигүүлөрдүн өсүүсү 1-тч формасынын негизинде аныкталат.

ЭЭМ үчүн программалык камсыздоо жана маалыматтар базасын, адабий жана көркөм чыгармалардын түпнускаларын түзүү жана сатып алууга кеткен чыгашалар 1-инвест, негизги фонддордун капиталдык оңдоосу – 2-инвест формаларынын жана мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун негизинде аныкталат.

Бюджеттик уюмдар тарабынан бюджеттик каражаттардын эсебинен ишке ашырылуучу жабдууларды жана аспаптарды, узак мөөнөттүү колдонуудагы буюмдарды жана китепканалар үчүн китептерди сатып алууга кеткен чыгымдар мамлекеттик бюджеттин аткарылышы тууралуу отчеттун негизинде аныкталат.

Менчик укуктарын өндүрүштүк эмес активдерге берүү менен байланышкан чыгымдар 1-инвест, бүтө элек курулуштун камдарынын өзгөрүшү 11-форманын негизинде аныкталат.

Негизги капиталдын чыгып кетүүсү 1-инвест формасынын негизинде чагылдырылат.

Материалдык жүгүртүү каражаттарынын камдарынын өзгөрүшү. Материалдык жүгүртүү каражаттарынын (МЖК) камдарынын өзгөрүшүнө чийки заттын жана материалдардын, даяр продукциялардын, товарлардын жана бүтпөгөн өндүрүштүн камдарынын өзгөрүшүн камтыйт.

Материалдык жүгүртүү каражаттарынын камдарынын өзгөрүшүнүн эсеби 1-ФЧИ, 1-ФЧИ-микро формаларынын негизинде жүргүзүлөт. Мындан сырткары айыл чарба продукттарынын тендемнин негизинде аныкталган калктын жеке көмөкчү чарбаларындагы жана дыйкан (фермер) чарбалардагы айыл чарба өндүрүшүнүн камдарынын өзгөрүшү эсептелинет. Камдардын өзгөрүшүн учурдагы бааларда эсептөөдө отчеттук мезгилдеги баалардын өзгөрүшүнө таасир этүүнү жоюу үчүн отчеттук маалыматтарга корректировка жүргүзүлөт. Ошону менен бирге бардык камдар учурдагы жылдын орточо жылдык бааларында кайра бааланат.

Баалуулуктардын кетүүсүнөн сатып алууну чыгаруу. Баалуулуктарды сатып алуу боюнча алгачкы маалыматтар үй чарбалардын зер буюмдарын сатуу жөнүндө маалыматтарынан түзүлөт. Баалуулуктарды таза сатып алуу 3-соода формасында чагылдырылган зер буюмдарды сатууга барабарлаштырылат.

Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн таза экспорту (импортту эсептебегенде). Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспортунун жана импортунун учурдагы баалардагы көлөмү республиканын Төлөм балансынын маалыматтары боюнча аныкталат. Ошону менен бирге экспорт жана импорт бирдей ФОБ бааларда чагылдырылат. Төлөм балансынын маалыматтары АКШ долларында берилет жана көлөмдү алуу үчүн сом менен берилет, кварталдык көрсөткүчтөр сомдун долларга карата орточо кварталдык курсуна көбөйтүлөт жана жылдык көлөм кварталдардын суммасынан алынат.

2.2. Мурунку жылдагы бааларда ИДП

Үй чарбалардын акыркы керектөөгө кеткен чыгашасы. Үй чарбалар тарабынан керектелген керектөө товарларын жана кызмат көрсөтүүлөрүн мурунку жылдагы бааларда эсептөө үчүн товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн керектөө бааларынын индексин дефляциялоо усулу колдонулат.

Өздүк акыркы керектөөлөр үчүн үй чарбалар тарабынан өндүрүлгөн айыл чарба продукциясы өндүрүлгөн айыл чарба продукцияларынын индекс-дефляторун дефляциялоонун мурунку жылдагы бааларында эсептелинет.

Менчик турак жайда жашоо боюнча кызмат көрсөтүүлөрдүн наркы турак жай чарбанын чыгарылышы боюнча индекс-дефлятордун мурунку жылдагы бааларында эсептелет.

Мамлекеттик башкаруу органдарынын акыркы керектөөгө кетирген чыгашасы. Жеке жана жамааттык товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү көрсөткөн мамлекеттик башкаруу органдарынын акыркы керектөөгө кетирген чыгашасы мурунку жылдагы бааларда эсептөө үчүн өндүрүштүн эсебиндеги тийиштүү тармактардын чыгарылыш боюнча түзүлгөн индекстер колдонулат.

Үй чарбаларга берүү (кокустук сатуулар) үчүн мамлекеттик башкаруу органдары тарабынан сатылып алынган товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн наркын мурунку жылдагы бааларда эсептөө үчүн керектөө бааларынын индексин дефляциялоо усулу пайдаланылат.

Үй чарбаларын тейлеген коммерциялык эмес уюмдардын акыркы керектөөгө кетирген чыгашасы. Үй чарбаларын тейлеген коммерциялык эмес уюмдардын акыркы керектөөгө кетирген чыгашасы дефляциялоо усулу менен мурунку жылдагы бааларда эсептелинет.

Коомдук уюмдардын акыркы керектөөгө кетирген чыгашаларын эсептөөдө өндүрүштүн эсебиндеги ишмердиктин түрүнүн чыгарылышы боюнча түзүлгөн индекс-дефлятор колдонулат.

Үй чарбаларга берүү үчүн рыноктук өндүрүүчүлөрдө сатылган керектөө товарлары жана кызмат көрсөтүүлөрү КБИ дефляцияланат.

Негизги капиталдын дүң топтому. Негизги капиталдын дүң топтомун мурунку жылдагы бааларда эсептөөдө дефляциялоо усулу пайдаланылат.

Ал эми негизги капиталга инвестицияны мурунку жылдагы бааларда эсептөөдө капиталдык салымдардын бааларынын индекси колдонулат. Негизги топтогу малдардын наркынын өсүшү мурунку жылдагы бааларда малдардын сатылган бааларынын индекси менен эсептелинет.

Капиталдык ондоого кеткен чыгымдар баалардын индексин дефляциялоо менен мурунку жылдагы бааларда эсептелинет: капиталдык салымдардын бааларынын индекси менен имараттар жана курулмалар; машиналардын, жабдуулардын жана механизмдердин импортунун бааларынын индекси менен машиналар жана жабдуулар дефляцияланат.

Геологиялык чалгындоо иштеринин чыгашалар чийки мунайзатты жана жаратылыш газын казуунун бааларынын индексин мурунку жылдагы бааларда дефляциялоо менен эсептелинет.

ЭЭМ үчүн программалык камсыздоолорду жана маалыматтар базасын түзүүгө жана сатып алууга кеткен чыгашалар мурунку жылдагы бааларда эсептелинет жана өндүрүштүн эсебиндеги ишмердиктин түрүнүн чыгарылышы боюнча баалардын индекси колдонулат. Бүтө элек курулуштун камдарынын өзгөрүшүн эсептөө үчүн импорттолгон машиналардын, жабдуулардын жана механизмдердин орточо бааларынын индекси пайдаланылат; өндүрүлбөгөн активдерге менчик укугун – товарларга КБИ берүү менен байланышкан чыгашалар; токой бак-дарактарынын өсүүсү - өндүрүштүн эсебиндеги токой чарбасынын индекс-дефлятору.

Негизги капиталдан экспортко чыгуусу капиталдык салымдардын бааларынын индекси менен эсептелинет.

Материалдык жүгүртүү каражаттарынын камдарынын өзгөрүшү. Материалдык жүгүртүү каражаттарынын камдарынын өзгөрүшүн мурунку жылдагы бааларда эсептөөдө дефляциялоо усулу колдонулат.

Өнөр жай продукциясынын чийки заттарынын жана материалдарынын камдарынын өсүү өнөр жай продукцияларын өндүрүүчүлөрдүн бааларынын индекси менен мурунку жылдагы бааларда эсептелинет. Бүтө элек өндүрүштүн, ишмердиктин түрлөрү боюнча даяр продукциялардын камдарынын өсүүсү өндүрүүчүлөрдүн ишмердиктин тиешелүү түрү боюнча бааларынын индекси боюнча кайра бааланат. Товарлар керектөө товарларынын КБИ боюнча кайра бааланат.

Өндүрүүчүлөрдүн чарбаларындагы айыл чарба продукцияларынын камдарынын өсүүсү айыл чарба продукциясынын сатуу баасынын индекси менен мурунку жылдагы бааларда эсептелинет.

Баалуулуктардын кетүүсүнөн сатып алууну чыгаруу. Баалуулуктардын таза сатып алуусун мурунку жылдагы бааларда эсептөө үчүн дефляциялоо усулу колдонулат жана товарлардын КБИ пайдаланылат.

Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн таза экспорту (импортту эсептебегенде). Экспорт менен импортту мурунку жылдагы бааларда эсептөөдө дефляциялоо усулу пайдаланылат. Товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн экспорту жана импорту тийиштүү баалардын индексин пайдалануу менен өзүнчө эсептелет.

3.Негизги фонддор

Негизги фонддор (каражаттар) – узак убакыт ичинде өзүнүн натуралдык - заттык формасын сактап, продукция өндүрүү процессине катышкан активдер (наркы 10 000 сомдон ашкан). Эмгектин айрым түрлөрүн негизги фонддорго киргизүү **бир жылдан ашык болгон** пайдалуу пайдалануунун мөөнөтүнө ылайык жүргүзүлөт. Негизги фонддор материалдык жана материалдык эмес активдерге бөлүнөт. Материалдык негизги фонддорго төмөнкүлөр кирет:

Жер – субъекттин менчигинде турган жер участкаторунун наркы чагылдырат.

Бүтө элек курулуш – имараттарды жана курулмаларды куруу, жабдууларды монтаждоо боюнча чыгымдар жана капиталдык курулуштун сметасында каралган башка чыгымдар; монтаж талап кылуучу жана курулуп жаткан объекттерде орнотууга арналган өндүрүштүк жабдууларды сатып алуу боюнча чыгымдар.

Имарат – эмгек, жашоо, калкты социалдык-маданий жактан тейлөө жана материалдык баалуулуктарды сактоо үчүн шарттарды түзүүгө арналган объекттер.

Курулмалар – эмгек предметинин өзгөрүшү менен байланышпаган жана өндүрүш процессин ишке ашыруу үчүн зарыл болгон инженердик-курулуш объекттерин (скважиналар, жолдор, плотиналар) чагылдырат; бул топко өткөрүү түзүлүшү - электр, жылуулук жана механикалык энергияны жумуш машиналарына берүүчү, ошондой эле суюк жана газ түрүндөгү заттарды бир инвентардык объекттен экинчи бир объектке берүүчү түзүлүштөр кирет. Берүүчү түзүлүштөргө электр тарамдары, электр тогун алмаштыруучулары, сигнализациялык, телефондук, телеграфтык тарамдар жана радио байланыш, трансмиссиялар жана түтүк өткөргүчтөр кирет.

Машиналар жана жабдуулар - жумуш машиналары жана жабдуулар - машиналар, аппараттар жана механикалык, термикалык жана химиялык таасир этүүлөр жана эмгек предметтерин продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүү процессинде иштетүүчү жана жүктөрдү (конвейерлер) ички өндүрүштүк жайгаштыруучу жабдуулар; күч машиналары жана жабдуулар – жылуулук жана электр энергия чыгаруучу генераторлор, ар түрдүү энергияларды механикалык энергияга өткөрүүчү кыймылдаткыч машиналар. Бул топко трансформатордук көмөкчөрдөндөр, бөлүштүрүүчү түзүлүштөр жана **компьютерлер** кирет.

Контрдук жабдуулар - телефондор, ксерокчөргүчтөр, факс-модемдер, документтерди кесүүчү жана жок кылуучу аппараттар.

Эмеректер жана буюмдар - гарнитура эмеректери, килемдер, килемчелер, күзгүлөр, электр шаймандары, кондиционерлер, тиричилик муздаткычтары, музыкалык борборлор, рамкадагы картиналар, скульптуралар, стеллаждар.

Транспорт каражаттары - жүктөрдү жана адамдарды жайгаштыруучу каражаттар (темир жол, суу, автомобиль транспортунун кыймылдуу курамы; аба транспортунун кыймылдуу курамы, унаа транспорту, өндүрүштүк транспорт, спорттук транспорт).

Биологиялык активдерге жумушчу, продуктивдүү малдар жана көп жылдык өсүмдүктөр кирет. Чоң жумушчу жана продуктивдүү малдар гана эске алынат. Жаш жаныбарлар жана багуудагы жаныбарлар, канаттуулар, бакма коендор, териси баалуу жырткычтар, аары уюгу, питомниктерде отургузулуучу материал катары өстүрүлүүчү көп жылдык өсүмдүктөр негизги каражаттарга кирбейт жана жүгүртүү каражаттарынын курамында эске алынбайт. Жумуш малы боюнча эскирүү кошулуп эсептелинет, ал эми продуктивдүү мал боюнча эскирүү эсептелбейт.

Материалдык активдердин башка түрлөрү - бул жогоруда киргизилбеген активдерден башка активдер (цирктердин жана зоопарктардын жаныбарлары, жерлерди ж.б. жакшыртуу боюнча капиталдык чыгымдар).

«Негизги каражаттар», Финансылык Отчеттуулуктун Эл аралык Стандарттарына (IAS 16) ылайык негизги каражаттарды баалоо анык чыгымдар жана кайра бааланган нарк боюнча ишке ашырылышы мүмкүн.

Компания эсептөө усулун өз алдынча аныктайт жана аны өз эсеп саясатында аныктайт.

Мезгилдин аягына карата негизги каражаттардын түшүүлөрү жана чыгууларынан башка негизги каражаттардын наркын кайра баалоо усулун колдонууда кайра баалоонун оң жана терс болушу мүмкүн болгон жыйынтыгы таасир этет (т.а., негизги каражаттардын наркы же көбөйөт, же азаят). Негизги каражаттарды кайра баалоо эки жол менен ишке ашырылат:

Алгачкы нарк жана топтолгон амортизация кайра баалоо күнүнө активдин теңдем наркы анын акыйкат наркына бирдей болушу үчүн пропорционалдуу өзгөрүлөт. Амортизациялык чегерүү активдин теңдем наркы анын кайра бааланган наркына бирдей болушу үчүн түзөтүлөт.

Ошондуктан эсептөөнүн тандалып алынган усулуна жараша топтолгон амортизация жана негизги каражаттын алгачкы наркы өзгөрүшү мүмкүн.

*Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин
2018-жылыгыга турган басылмаларынын графиги*

	Мезгилдүүлүгү	Чыгаруу мөөнөттөрү
Комплекстүү статистикалык басылмалар		
“Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык абалы жөнүндө” басылмасы	айлык	айдын 18-санына чейин, кварталдык-отчёттук айдан кийинки айдын 20-санына чейин
“Кыргыз Республикасы жана региондор” статистикалык бюллетени	кварталдык	отчёттук кварталдан кийинки айдын 3-декадасы
“Кыргызстан” кыскача статистикалык маалымдамасы	жылдык	апрель
“Кыргызстан цифраларда” жыйнагы	жылдык	июнь
“Кыргыз Республикасынын социалдык тенденциялары - 2013-2017” басылмасы	жылдык	декабрь
Кыргыз Республикасынын статистикалык жылдыгы	жылдык	декабрь
“Кыргыз Республикасындагы чакан жана орто ишкердик 2013-2017” жыйнагы	жылдык	сентябрь
Улуттук эсептер статистикасы		
“Кыргыз Республикасынын улуттук эсептери - 2013-2017” жыйнагы	жылдык	декабрь
“2017-ж. Кыргыз Республикасынын товарлары менен кызмат көрсөтүүлөрүн өндүрүүнүн жана пайдалануунун тармак аралык балансы (Чыгымдар-Чыгарылыш)” жыйнагы	жылдык	март
Финансылар статистикасы		
“Кыргыз Республикасындагы чет өлкөлүк инвестициялар менен ишканалардын ишмердиги - 2013-2017” жыйнагы	жылдык	сентябрь
“Экономиканын реалдуу секторундагы ишканалардын кирешесин калыптандыруу” статистикалык бюллетени	жылдык кварталдык	25-июнь, отчёттук мезгилден кийинки 70-күнү
“Экономиканын реалдуу секторундагы ишканалардын өз ара карыздарынын абалы” статистикалык бюллетени	жылдык кварталдык	25-июнь, отчёттук мезгилден кийинки 70-күнү
“Экономиканын реалдуу секторундагы ишканалардын товардык-материалдык баалуулуктарынын камсыздыгы” статистикалык бюллетени	жылдык кварталдык	25-июнь, отчёттук мезгилден кийинки 70-күнү
“Экономиканын финансы секторундагы ишканалардын ишмердиктеринин негизги көрсөткүчтөрү” статистикалык бюллетени	жылдык кварталдык	22-апрель отчёттук мезгилден кийинки 50-күнү
“Кыргыз Республикасынын ишканаларынын финансылары - 2013-2017” жыйнагы	жылдык	сентябрь
Өнөр жай статистикасы		
“Өнөр жай боюнча негизги экономикалык көрсөткүчтөр” статистикалык бюллетени	айлык	отчёттук мезгилден кийинки айдын 15-санына чейин
“2017-жылы Кыргыз Республикасынын өнөр жайынын өнүгүүсүнүн негизги экономикалык көрсөткүчтөрү” статистикалык бюллетени (СО формасы боюнча)	жылдык	июль
“Кыргыз Республикасынын өнөр жайы - 2013-2017” жыйнагы	жылдык	ноябрь
“Продукциянын маанилүү түрлөрүнүн натуралай түрдөгү өндүрүшү” статистикалык бюллетени	жылдык	июль
Курулуш жана инвестиция статистикасы		
“Инвестиция жана курулуш ишмердигинин негизги көрсөткүчтөрү” статистикалык бюллетени	кварталдык	отчёттук мезгилден кийинки айдын 15-санына чейин
“Инвестиция жана курулуш ишмердигинин аймактар боюнча негизги көрсөткүчтөрү” статистикалык бюллетени	кварталдык	отчёттук мезгилден кийинки айдын 15-санына чейин
“Инвестиция жана курулуш боюнча жылдык отчётту иштеп чыгуунун негизги жыйынтыктары” статистикалык бюллетени	жылдык	сентябрь
“Кыргыз Республикасынын инвестициялары - 2013-2017”	жылдык	сентябрь

	Мезгилдүүлүгү	Чыгаруу мөөнөттөрү
жыйнагы		
Айыл чарба статистикасы		
‘Кыргыз Республикасынын аймагында мал чарба продуктуларынын негизги түрлөрүн өндүрүү’ статистикалык бюллетени	айлык	этчеттук мезгилден кийинки айдын 9-күнү
‘Түшүмдү жыйноо, күздүк өсүмдүктөрдү себүү, тондурманы айдоо’ статистикалык бюллетени	1-июлдан жылдын аягына чейин	этчеттук мезгилден кийинки айдын 9-күнү
‘2017-жылы айыл чарба өсүмдүктөрүнүн түшүмүнүн жыйналышы жөнүндө’ статистикалык бюллетень	жылдык	январь
‘2017-жылдын түшүмү үчүн айыл чарба өсүмдүктөрүнүн себүү аянттары’ статистикалык бюллетени	жылдык	июль
‘Кыргыз Республикасынын айыл чарбасы - 2013-2017’ жыйнагы	жылдык	ноябрь
‘Тоют өндүрүү жөнүндө отчет’ статистикалык бюллетени	жылдык	декабрь
‘2017-жылдын башына карата малдардын жана үй канаттуулардын эсебинин жыйынтыгы’ статистикалык бюллетени	жылдык	март
Керектөө рыногунун жана кызмат көрсөтүүлөрдүн статистикасы		
‘Сооданын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн негизги көрсөткүчтөрү’ статистикалык бюллетени	айлык	этчеттук мезгилден кийинки айдын 20-санына чейин
‘Кыргыз Республикасынын керектөө рыногу - 2013-2017’ жыйнагы	жылдык	сентябрь
‘Кыргызстандагы туризм’ жыйнагы	жылдык	июль
‘Кыргыз Республикасындагы маалыматтык-коммуникациялык технологиялар’ жыйнагы	жылдык	октябрь
Баалардын статистикасы		
‘Кыргыз Республикасы боюнча товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө керектөө бааларынын индекси’ статистикалык бюллетени	айлык	этчеттук мезгилден кийинки айдын 12-күнү
‘Кыргыз Республикасындагы баалар’ жыйнагы	жылдык кварталдык	март этчеттук мезгилден кийинки 45-күнү
‘КМШнын айрым өлкөлөрүндөгү өнөр жай продукциясынын негизги түрлөрүнө өндүрүүчүлөрдүн баалары’ статистикалык бюллетени	кварталдык	этчеттук мезгилден кийинки 30-күнү
Эмгек жана иш менен камсыз кылуу статистикасы		
‘Жумушчулардын саны жана эмгек акысы боюнча жылдык отчеттордун жыйынтыктары’ статистикалык бюллетени	жылдык	сентябрь
‘Жумуштуулук жана жумушсуздук’ 2016-жылы үй чарбанын жана жумушчу күчүнүн бюджеттеринин интеграцияланган изилдөөсүнүн жыйынтыгы	жылдык	октябрь
Тандап изилдөө статистикасы		
‘Кыргыз Республикасынын азык-түлүк коопсуздук жана жакырчылык боюнча маалыматтык бюллетени	кварталдык	этчеттук мезгилден кийинки 50-күнү
‘Кыргыз Республикасынын калкынын жашоо деңгээли - 2013-2017’ жыйнагы	жылдык	ноябрь
Тышкы экономикалык ишмердик статистикасы		
‘Кыргыз Республикасынын тышкы соодасы - 2013-2017’ жыйнагы	жылдык	октябрь
Демографиялык статистика		
‘Кыргыз Республикасынын демографиялык жылдыгы - 2013-2017’ жыйнагы	жылдык	сентябрь
Социалдык статистика		
‘Кыргыз Республикасындагы аялдар жана эркектер’ жыйнагы	жылдык	ноябрь
Айлана-чөйрө статистикасы		
‘Айлана-чөйрө’ статистикалык бюллетени	жылдык	август
‘Кыргыз Республикасындагы айлана-чөйрө’ жыйнагы	жылдык	октябрь

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети, www.stat.kg